

HELSINGIN LUONNONSUOJELUALUEOHJELMA 2025-2040

LIITE 3: KOOSTE OHJELMALUONNOKSESTA LÄHETETYISTÄ KANNANOTOISTA JA KOMMENTEISTA

Sisällys

Yhteisöjen kommentit	1
Yksityishenkilöiden kommentit	23
Organisaatioiden kannanotot	32
Alue-ehdotukset	39

Yhteisöjen kommentit

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Asunto Oy Laukkaranta	Merellisen Helsingin strategian mukaisten tavoitteiden säilyttäminen edellyttää Pohjois-Lauttasaaren kaltaisten viher- ja luontoalueiden säilyttämistä.	Läntinen Helsinki	Lauttasaari/Pohjoisosa	Uusi luonnonsuojelualueohjelma vastaa Helsingin merellisen strategian tavoitteisiin suojelemalla merialueita ja saaria.
Finest Bay Area Development Oy	Koirasaari on suunniteltu rautatietunnelin aloituspaikaksi huoltokuiluja varten Finest Bay -hankkeessa, josta on vireillä YVA-menettely. Kohde tulisi poistaa ohjelmasta.	Merialue	M17 A ja M17 C Koirasaari (merialueita)	Alustavassa arviossa suojelun toteuttaminen tapahtuisi v. 2035–40. Tallinnan tunnelin varaus Uudenmaan maakuntakaavassa ja Helsingin yleiskaavassa on linjattu Helsingin keskustaan. Kohdetta voidaan tarkastella uudelleen ennen v. 2035, jos Koirasaaren kautta kulkeva linjaus saa kaavallisen statuksen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Erityisiä ilonaiheita ovat muun muassa useiden viherverkoston yhtenäisyyden puolesta tärkeiden purojen ja puroomien sekä Helsingille omaleimaisten linnoituskallioiden liittäminen suojeluohjelmaan. Yhdistys puoltaa kaikkien ohjelmassa ehdotettujen kohteiden rauhoittamista.			
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Kymmenen prosentin suojelutavoite on EU:n vaatima tiukan suojelun minimivaatimus, mutta kokonaisuudessaan Helsingin tulisi tähdätä Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuuskehityksen 30 % suojelutavoitteeseen.			Tämän ohjelman tarkoitus on valita tiukan 10 % suojelun piiriin tulevat alueet. Luontoarvoja voi suojella ja ennallistaa myös sopivalla luonnonhoidolla luonnonsuojelualueiden ulkopuolella.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Työssä on annettu suuri painoarvo kaupunkiympäristön toimialan toimijoiden näkemyksille sekä luonteeltaan ylimalkaisen yleiskaavan pikseleille. Arvokkaiden luontoalueiden suojelun tulisi ohjata maankäyttöä, eikä päinvastoin.			Ohjelman lähtökohtana on ollut kasvavan kaupungin erilaisten tarpeiden yhteensovittaminen ja yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Vaikka rantakasvillisuuteen ja luontotyyppeihin kiinnitetään entistä enemmän huomiota, rajaukset eivät näytä ylettyvän rantaan asti, tai metsiä on rajattu suojelualueeksi, mutta osa rannasta on jätetty pois. Esimerkkeinä mainittakoon Isosaari (etelä), Lehtisaari (lounaisranta) ja Lauttasaari (Vaskiniemen pohjoisranta). Myös pienempien saarten rajaukset keskellä merta eivät seuraa karttarajoja vaan kulkevat miten sattuu, esim. Pöntäri, Pitkäriivi, Matalakari ja Kiislapaasi			Iso-, Lehti- ja Lauttasaassa osaan rannasta sijoittuu muuta maankäyttöä, mikä on syy rannan rajaamiseen ulkopuolelle. Neljällä ulkosaarella rajauksen poikkeaminen rantaviivasta johtuu pohjakarttojen välisistä melko pienistä eroista. Tämä epätarkkuus korjataan rauhoituksen valmisteluvaiheessa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Ohjelmaan on syytä sisällyttää selkeät kirjaukset siitä, millä keinoilla kaupunki aikoo huolehtia ohjelmakohteiden arvojen säilymisestä tällä ja seuraavalla vuosikymmenellä. Kaupungin omistamien metsäisten alueiden osalta helpointa on sitoutua siihen, että alueiden luonnonhoidossa tehdään vain turvallisuuden kannalta välttämättömät minimitoimenpiteet. Tarvitaan myös selkeät linjaukset suhteessa myrskytuhoihin ja kirjanpainaajatorjuntaan.			Luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 kohteet on jätetty luonnonhoidon ulkopuolelle ennen niiden suojelua. Samaa toimintatapaa jatketaan tämän ohjelman kohdalla. Selkeät linjaukset suhteessa myrskytuhoihin ja kirjanpainaajatorjuntaan on kannatettava ehdotus, mutta niitä ei ole mahdollista sisällyttää tämän ohjelman piiriin. Kaupungin uusien metsänhoidon periaatteiden tavoitteena on suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen ja metsien luontainen vanheneminen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Toivomme kaupungilta aktiivisempaa otetta valtion maiden suojelussa. Tarvitaan osto-, vuokraus- ja vaihtotoimia sekä pelisääntökeskusteluja arvojen säilyttämisestä. Puolustusvoimien kanssa on syytä päästä konkreettiseen keskusteluun siitä, miten luontoarvojen suojelu ja armeijan toiminta voidaan turvata.			Ohjelman valmistelun yhteydessä on aloitettu keskustelu valtion kanssa valtion omistamien alueiden luontoarvoista ja mahdollisesta suojelusta. Yhteistyötä jatketaan ohjelmakauden aikana.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Yksityisiä maanomistajia on oletettavasti tiedotettu omistajakohtaisesti nyt nähtävillä olevasta luonnoksesta. Jos näin ei ole toimittu, niin tämä informointi on syytä tehdä.			Helsingin kaupunki voi edistää luonnonsuojelua lähinnä omistamallaan alueilla. Yksityisiä maanomistajia on pääosin Östersundomin alueella, jonka osalta uudet luonnonsuojelualueet ovat olleet esillä alueen osayleiskaavan esittelyn yhteydessä. Tarkempi informointi tapahtuu suunnittelun edetessä.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Olli Mannisen syksyllä 2023 toteuttamat kääpäselvitykset tuottivat runsaasti uutta kääpä- ja sammaltietoa useilta ohjelman kannalta potentiaalisilta luontoalueilta. Näitä alueita on erityisesti Östersundomissa, mutta jonkin verran myös muualla Helsingissä. Useita selvityksissä hahmotettuja erityisen arvokkaita alueita puuttuu ohjelmasta.			Luonnonsuojelualueohjelman kohteiden valinta pohjautui aineistoihin, jotka olivat käytettävissä vuoden 2023 lopussa. Vuoden 2023 inventoinnin tulokset saatiin vuoden 2024 puolella.

Lähetäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Merialueiden suojelurajauksissa olisi toivottavaa ottaa huomioon vähintään luontoarvoiltaan arvokkaat merenrannat. Rannan läheisen merensuojelun tulisi vähintään pitää sisällään rantavyöhyke (geolitoraali) – mieluummin niin, että M-alueen rajautuessa luonnonmukaiseen rantaan, rajaus sisältää automaattisesti myös ranta-alueen.	Merialue		Rajauksissa on useissa kohdin huomioitu arvokkaat rantaluontotyypit, mutta rantojen osalta on myös huomioitu ajantasaiset asemakaavat ja mahdollinen tuleva käyttö. Rajaukset tarkentuvat luonnonsuojelualueen perustamisvaiheessa, jolloin tarkastellaan mahdollisuus luonnonrantojen laajemmalle huomioimiselle.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Luonnonsuojeluohjelmaan tulisi ehdottomasti sisällyttää laajasti myös uloimpia merialueita valtion kanssa asiasta neuvotellen. Ne voisivat ulottua valtion alueella talousvyöhykkeellekin, kuten paikoin itäisellä Suomenlahdella.	Merialue		Uuteen luonnonsuojelualueohjelmaan on pyritty sisällyttämään Helsingin monimuotoisimmat ja arvokkaimmat meriluontoalueet, joiden suojelu on priorisoitu. Seuraavaa luonnonsuojelualueohjelmaa valmisteltaessa on mahdollisuus tarkastella suojelualueiden laajentamista myös ulommille merialueille.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry	Ehdotettuja M-alueita voisi luontevasti yhdistää keskenään esimerkiksi Lauttasaaren eteläpuolella. Puutealueena kiinnittää huomiota esimerkiksi Seurasaarenselkä.	Merialue		Merialueiden suojelu on kohdistettu Helsingin arvokkaimmille meriluontoalueille, jotka on tunnistettu osana VELMU-ohjelmaa. Seurasaarenselkä ei lukeudu näihin alueisiin. Tiedon lisääntyessä ja seuraavaa luonnonsuojelualueohjelmaa valmisteltaessa voidaan tarkastella mahdollisuutta sisällyttää nyt ulkopuolelle jääviä alueita myös mukaan suojeluun.

Lähetäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin Seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry	Ohjelmaluonnos on hyvin valmisteltu. Merialueosa on erityisen laaja ja verkostonäkökulma hyvä. Lausunnossa nimetään yhteensä yli 50 kohdetta, joiden rauhoittamista puolletaan.			
Helsingin Seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry	Maailmanlaajuisesti vaarantuneen allin metsästystä tulee rajoittaa, erityisesti Halliluodon-Uppoluodon alueella. Kaupungin olisi neuvoteltava omistajien kanssa rauhoituksen sekä allin ja harmaahylkeen metsästyskiellon toteuttamiseksi.	Merialue	M22 Halliluoto-Uppoluoto	Kaupungin toimivalta on rajallinen kunnanrajan ulkopuolisella vesialueella, jossa metsästys on metsästyslain mukaan yleisesti sallittua. Alustavissa suunnitelmissa rauhoitus on merkitty ohjelmakauden loppupuolelle.
Helsingin suunnistajat ry	Ohjelmassa ei ole otettu riittävän vakavasti kaupunkilaisten oikeutta virkistymiseen ja liikuntaan. Ohjelmaa tulisi tasapainottaa liikunnan ja virkistyskäytön laajamittaisesti sallivaksi. Kaupungin sisäpuolella ihmiset pystyvät voimaan paremmin, kun luonnon virkistyskäyttöä ei tarpeettomasti rajoiteta.			Sisällyttämällä ohjelman vaikutusten arviointiin vaikutukset virkistyskäyttöön kaupunki on osoittanut tiedostavansa suojelun ja virkistyskäytön yhteensovittamisen tarpeen. Virkistyskäytön mahdollisuuksia ja reunaehtoja tarkastellaan kunkin alueen perustamisen yhteydessä.
Helsingin suunnistajat ry	Kaupungin tulisi katsoa luonnonsuojelun kokonaisuutta laajemmin koko Uudenmaan mittakaavassa. Hiukan kauempana kaupungista luonto pystyy voimaan paremmin.			Helsingin kaupunki voi edistää luonnonsuojelua lähinnä omistamallaan alueilla. Tämä ohjelma ei sisällä kaupungin omistamia alueita Helsingin rajojen ulkopuolella.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin suunnistajat ry	Järjestettyjen tapahtumien kieltäminen kohdistuu käytännössä vain suunnistukseen. Suunnistustapahtumat eivät kuluta maastoa merkittävästi, koska tapahtumia on harvakseltaan samassa paikassa ja ne kestävät vain yhden illan.			Järjestettyjä tapahtumia on kielletty harvoilla uusilla luonnonsuojelualueilla. Suunnistus kuluttaa maastoa vain vähän aikaa samalla paikalla, mutta mahdollinen luontohaitta riippuu myös tapahtumien ajankohdasta, esimerkiksi lintujen pesimäajasta. Suunnistusta tarkastellaan suojelun valmistelussa alue- ja osa-aluekohtaisesti sen erityiset vaikutukset arvioiden.
Helsingin suunnistajat ry	Hyvin järjestettyjä suunnistustapahtumia pitää voida järjestää luonnonsuojelualueilla ympäri vuoden.			Ajallisten rajoitusten perusteita tarkastellaan suunnistuksen osalta kuten muidenkin liikkumismuotojen. Pääasiassa maassa pesivät linnut ja herkät kasvillisuustyypit voivat olla peruste tapahtumien rajoittamiselle, mutta näyttää epätodennäköiseltä, että rajoitukseen olisi tarvetta kaikilla Helsingin suunnistajien esiin tuomilla ohjelmakohteilla. Mahdollisia ajallisia ja osa-aluekohtaisia järjestelyjä voidaan suunnitella yhteistyössä suunnistajien kanssa.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajat varjelee kasvillisuudeltaan arvokkaimpia kohteita kulumiselta niin, ettei niille kevään tai alkukesän ulkopuolellakaan sijoiteta rasteja eivätkä reittivalinnat kulje sellaisten kautta muuten kuin polkuja pitkin. Arimmat alueet voidaan merkitä suunnistuskartoissa kielletyiksi alueiksi.			Helsingin suunnistajien toimintatavat luovat hyvät edellytykset suojelun ja suunnistuksen yhteensovittamiselle.

Lähetäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajille toiminnalle erityisen tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Keskuspuisto	43. Haltialanmetsän lisäosa	Samanlaisten määräysten (suunnistuksen ajallinen rajoitus) suunnittelu kuin Haltialanmetsän luonnonsuojelualueella tuntuu johdonmukaiselta, mutta suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle erityisen tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Keskuspuisto	46. Elonniityn metsä	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle erityisen tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Keskuspuisto	48. Metsälä	Eteläisten osa-alueiden välinen alue jätettiin ohjelman ulkopuolelle osittain hyvien suunnistumahdollisuuksien takaamiseksi. Mahdollisten rajoitusten tarvetta ei ole kuitenkaan suojeltavalla alueella vielä arvioitu, vaan asiaa tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle erityisen tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Keskuspuisto	49. Kivihaka	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle erityisen tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Keskuspuisto	50. Laakso	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun. Vain pieni osa Laaksosta kuuluu ohjelmaluonnoksessa suojeltaviin alueisiin.

Lähetäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle erityisen tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Keskuspuisto	69. Ilmala	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Itäinen Helsinki	22. Majavakallio–Rajakallio	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien tärkeä alue (osa-alueet A ja C). Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Itäinen Helsinki	68. Länsi-Herttoniemi	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Itäinen Helsinki	86. Mäyrämetsä	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Itäinen Helsinki	30. Kivikon metsä	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien toiminnalle tärkeä alue. Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä	Itäinen Helsinki	10. Uutela	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
	alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.			
Helsingin suunnistajat ry	Helsingin suunnistajien tärkeä alue (osa-alueet A ja C). Tapahtumakielto samanaikaisesti muilla tärkeillä alueilla lakkauttaa suunnistuksen Helsingissä.	Itäinen Helsinki	64. Uutelan Skata	Suunnistusrajoituksen tarvetta tarkastellaan vasta, kun aluetta valmistellaan suojeluun.
Herttoniemi-seura ry	Viikki-Kivikko -vihersormen yhtenäisyyden esteenä on kaavavarauksia. Kyseiset kaavavaraukset tulee poistaa, jotta niillä ei vaaranneta vihersormen toimintakykyä. Hyödyt kyseisten kaavavarausten rakentamisesta olisivat todella pienet verrattuna siihen haittaan, joka syntyisi viheryhteyden selvästä heikkenemisestä tai jopa katkeamisesta. Kaavavarausten poistamisen lisäksi on tärkeää varmistaa, ettei metsäselänteen metsiä heikennetä myöskään luonnonhoidon takia.	Itäinen Helsinki	Viikki-Kivikko	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa. Luonnonhoidossa noudatetaan kaupungin uusia metsänhoidon periaatteita.

Lähtöjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Herttoniemi-seura ry	Metsäselänteessä suunnitellaan suojaltaviksi erityisesti lehtoalueita. Tähän on perusteita, mutta myös metsäselänteeseen kuusimetsät ovat kehittyneet ja edelleen kehittymässä arvokkaiksi luonnonmukaisemmiksi vanhoiksi metsiksi, jotka ovat erittäin tärkeitä alueen runsaslajiselle linnustolle sekä muille alueen eläimille, kasveille ja kääville sekä muille sienille.	Itäinen Helsinki	Viikki-Kivikko	Metsäalueiden valinnassa ei ole lähtökohtaisesti pidetty erilaisia metsiä eriarvoisina, mutta esimerkiksi luontotyyppinä lehdot ovat voineet korostua.
Kallio-Seura ry	Suojelualueiden selvä lisäys on hyvä. Erityisesti vesiluonto on otettu vahvasti huomioon.			
Kallio-Seura ry	Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen laajennus on tervetullut toimenpide.	Itäinen Helsinki	M2 Vanhankaupunginlahti	
Kallio-Seura ry	Geologiset kohteet, erityisesti Kallion ja Alppilan kalliot, tulisi huomioida muussa suunnittelussa.			Asia ratkaistaan asemakaavoituksessa.
Keskuspuistoryhmä	Ohjelmaluonnos on valtakunnallisesti merkittävä ja kokonaispinta-alojen ja luontotyyppien osalta aikaisempia parempi. Ohjelma parantaa merkittävästi Keskuspuiston suojeluverkostoa, erityisesti eteläisissä ja keskisissä osissa.	Keskuspuisto		

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Keskuspuistoryhmä	Rajaukset ovat liian suppeita. Nykyisen ohjelman rajausten laajeneminen perustamisvaiheessa on osoittanut, että suppeat rajaukset ovat usein perusteettomia. Pelkona on, että metsien luonnonhoito heikentää arvoja luonnonsuojelualueiden ulkopuolella.	Keskuspuisto		Kasvava kaupunki ja sen myötä laajeneva rakentaminen jättävät rajallisesti mahdollisuuksia luonnonsuojelun laaja-alaiseen toteuttamiseen. Kaupungin uusien metsänhoidon periaatteiden tavoitteena on suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen ja metsien luontainen vanheneminen.
Keskuspuistoryhmä	Ohjelmaluonnoksessa on liian pessimistinen käsitys suojelun vaikutuksesta virkistyskäyttöön. Hoito- ja käyttösuunnitelmat mahdollistavat kulutuksen vähentämisen ohjauskeinoilla.			Suojelu vaikuttaa vain vähän moniin virkistyskäytön muotoihin, mutta yleensä se estää esimerkiksi liikuntapaikkojen tai koirapuistojen toteuttamisen. Hoito- ja käyttösuunnitelmiin kirjatulla kulunohjaustoimilla voidaan rajoittaa maaston kulumista, mutta alueiden käyttäjämäärien ollessa hyvin suuria suunnitelmissa esitetyt toimenpiteet eivät välttämättä tuota toivottua tulosta.
Keskuspuistoryhmä	Reittien kunnossapito ja turvallisuustoimet, kuten vaarallisten puiden kaato, voidaan mahdollistaa rauhoitusmääräyksissä, mutta vaikutusten arvioinnissa luonnonsuojelualan perustamisen arvioidaan lisäävän metsien vaarallisuutta.			Huomio kunnossapidon ja turvallisuustoimien mahdollistamisesta rauhoitusmääräyksissä pitää paikkansa. Metsäisillä luonnonsuojelualueilla puusto on keskimäärin vanhempaa ja voi kaatua siksi herkemmin kuin suojelemattomissa metsissä. Kunnossapidon resurssien ollessa rajalliset vaarallisia puita ei välttämättä ehditä kaatamaan. Lisäksi luonnonsuojelualueilla vanhoja puita halutaan säilyttää pystyssä pitempään eli kaatamisen kynnyks on korkeampi kuin niiden ulkopuolella.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Keskuspuistoryhmä	Suojelematta jättämistä perustellaan ohjelmaluonnoksessa Keskuspuiston joidenkin alueiden osalta yleiskaavasta poistetuilla alueilla ja vedotaan samalla kaupungin laatiman kaavan sitovuuteen. Kaupunkistrategian linjaus Keskuspuiston jättämisestä rakentamatta on unohtunut.	Keskuspuisto		On tarkoituksenmukaista suunnitella maankäyttö kokonaisuutena niillä alueilla, joilla Yleiskaava 2016 ei ole voimassa. Maankäytön kokonaisuus Keskuspuistossa vaatii erityisesti suojelun ja virkistystarpeiden tarkkaa yhteensovittamista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Ohjelma ei ole ristiriidassa kaupunkistrategian kanssa.
Keskuspuistoryhmä	Korostetaan Töölönlahden merkitystä Keskuspuiston jatkumona. Tärkeät lintujen pesimäalueet on suojeltava.	Merialue	M12. Töölönlahti	Töölönlahden alue on erilaisten valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin merkittävien arvojen keskittymä. Alue poikkeaa muista nykyisistä luonnonsuojelualueista sekä valmisteilla olevan luonnonsuojelualueohjelman kohteista, sillä se sijaitsee aivan kaupungin kehittyvässä ydinkeskustassa, osana kantakaupungin rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue liittyy ehdotettuun Alvar Aallon maailmanperintöalueeseen, rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Vesialueen virkistyskäyttö on myös hyvin moninaista johtuen alueen ominaisuuksista ja sijainnista kaupunkirakenteessa. Töölönlahden monien arvojen säilyttäminen ja vaaliminen on kaupungille tärkeää, ja luontoarvojen suojelun tavat alueella ovat vielä ratkaisematta. Alue on myös mahdollista liittää osaksi sitä rajausta, jolle Helsingin on tarkoitus hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista.

Lähettilä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Keskuspuistoryhmä	Ohjelman toteuttamiseen tarvitaan lisäresursseja kuten ohjelmaluonnoksessa todetaan. Tulisi harkita myös turhan raskaaksi paisuneen perustamisprosessin harkittua keventämistä.			Perustamisprosessin keventämisen tarve on tiedostettu. Osa prosessista perustuu kuitenkin lakiin ja hyvän hallinnon periaatteisiin. Lisäksi rauhoitusmääräysten suunnittelu edellyttää hoidon ja käytön suunnittelua, joka pitää myös dokumentoida.
Kivikon metsän puolesta -verkosto	Yhdistys kiittää, että Kivikon metsän pohjois- ja keskiosaan ehdotetaan luonnoksessa uusia luonnonsuojelualueita.	Itäinen Helsinki	30. Kivikon metsä	
Kivikon metsän puolesta -verkosto	Kaavoituksen tulisi joustaa luontoarvojen edessä eikä määrittää suojeltaviksi otettavia alueita.			Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa.
Kivikon metsän puolesta -verkosto	Luonnonsuojeluohjelmassa tulisi olla nykyistä selkeämmin vihersormien suojelulle oma osionsa ja tavoite perustaa vihersormiin toisiinsa liittyviä luonnonsuojelualueita.			Ekologisten yhteyksien painottaminen on ollut tärkeä osa työtä. Kohteiden sijainti tärkeissä ekologisissa yhteyksissä, kuten vihersormissa on ollut yksi alueiden valintakriteereistä. Myös kaupungin metsä- ja puustoisesta verkoston, niittyverkoston ja siniverkoston tarkastelu on kuulunut valintakriteerien käyttöön.
Kivikon metsän puolesta -verkosto	Luonnonsuojelualueiden määrä näyttää hienolta, mutta suurin osa alueista on pieniä ja sirpaleisia, eivätkä näin ole tarpeeksi vaikuttavia.			Kasvava kaupunki ja sen myötä laajeneva rakentaminen jättää rajallisesti mahdollisuuksia luonnonsuojelun toteuttamiseen laaja-alaisesti.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Lauttasaaren leijalautailijat ry	Leijalautailun ja vesiturheilun mahdollisuudet on turvattava.	Merialue	M3. Hevosenkälähti-Itälähti, M5. Kallahdenniemen itäpuoli-Hattusaari, M9. Kallahdenniemen länsipuoli	Leijalautailu, melonta ja muu vastaava vesiturheilu eivät aiheuta merenpohjan häiriintymistä ja ovat siten lähtökohtaisesti sallittuja. Mahdolliset rajoitukset tulevat pääasiassa koskemaan ankkuroitumista ja muita toimia, jotka vaikuttavat merenpohjaan. Vesiturheilun ja kevyen vesiliikenteen kannalta tärkeitä rantautumis- ja lähtöalueita on jo jätetty suojelualuerajauksen ulkopuolelle, jotta lajin harrastaminen pysyy mahdollisena. Tarkemmat rajaukset ja rauhoitusmääräykset tullaan määrittämään perustamisvaiheessa, jolloin rantautumispaikkoja ja muita tarpeellisia alueita voidaan vielä tarkastella ja ottaa huomioon leijalautailun ja muiden lajien erityistarpeet.
Lauttasaari-Seura ry	Seuran mielestä on erinomaista, että Helsinki valmistelelee laajaa ja monipuolista luonnonsuojelualueohjelmaa. Lauttasaaren esitetyt alueet ovat kannatettavia.	Länsi-Helsinki/Lauttasaari		
Lauttasaari-Seura ry	Hevosenkälähti - Itälähti - suojelualueeseen sisältyvät kohdekortin mukaan Takaniemen, Vattuniemen ja Särkiniemen merenrantaniityt. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että näiden alueiden rajaus on riittävän laaja. Samoin on syytä varmistaa, että Vaskiniemen suojelualue kattaa riittävän laajasti rantalepikon.	Länsi-Helsinki/Lauttasaari	M3. Hevosenkälähti-Itälähti	Luonnonsuojelualueiden tarkemmat rajaukset tullaan määrittämään perustamisvaiheessa, jolloin huomioidaan myös merenrantaniityt.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Lauttasaari-Seura ry	Nykyiset suojellut luontotyytit tulisi merkitä maastoon nykyistä paremmin sekä kriittisimmissä kohteissa tulisi harkita mahdollista aitaamista runsaan ulkoilupaineen takia.	Länsi-Helsinki/Lauttasaari		Kaupunki on tietoinen suojeltuihin luontotyyppisiin liittyvistä haasteista. Niiden merkitsemistä ja käytön ohjausta alueilla edistetään.
Lauttasaari-Seura ry	Uusien luonnonsuojelualueiden perustamistyöhön tarvitaan riittävästi varoja kaupungin budjettiin.			Raportissa on arvioitu ohjelman toteuttamiseen tarvittavat resurssit.
Lauttasaari-Seura ry	Luonnonsuojelu ja nykyisetkin luonnonsuojelualueet vaativat myös valvojia, jotta ne säilyisivät.			Valvonnan tarpeen kasvu on todettu raportissa.
Luontoliitto ry	Kiitämme monipuolisesta ja kattavasta valmistelusta. Kannatamme esiteltyjen kohteiden sisällyttämistä ohjelmaan.			
Luontoliitto ry	Pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla vähintään 30 % suojelu Helsingin omistamissa metsissä.			Helsingin ympäristönsuojelun tavoitteissa 2040 metsäisten ja puustoisten alueiden osuus säilytetään noin kolmasosana kaupungin maapinta-alasta. Uusissa metsänhoidon periaatteissa tavoitteena on suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen ja metsien luontainen vanheneminen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Luontoliitto ry	Ohjelmassa linjataan, että siihen "ei ole sisällytetty kohteita, joiden maankäyttöä jo ohjaa yleis- tai asemakaava siten, että luonnonsuojelualue estäisi kaavan tarkoitusta". Tämä on ongelmallinen linjaus. Helsingissä on paljon vanhoja ja vanhentuneita kaavoja, jotka osoittavat rakentamista metsiin. Vähintään tällaisissa kohteissa ajanmukaisuuden arviointi tulisi tehdä myös luonnon monimuotoisuus- ja ilmastonäkökulmasta. Myös nykyinen yleiskaava on luonnon monimuotoisuuden vaalimisen kanssa pahasti ristiriidassa.			Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemakaavojen kanssa.
Luontoliitto ry	Osa ehdotetuista alueista on pieniä ja heikosti kytkeytyneitä. Puskurivyöhykkeitä ei ole riittävästi huomioitu.			Kasvava kaupunki ja sen myötä laajeneva rakentaminen jättää rajallisesti mahdollisuuksia luonnonsuojelun toteuttamiseen laaja-alaisesti. Luonnonsuojelualueet on rajattu yhteensovittamalla kaupungin muiden tarpeiden kanssa eikä ohjelmassa osoiteta erikseen puskurivyöhykkeitä alueiden ympärille. Monet luonnonsuojelualueet sijaitsevat tiiviisti rakennetulla alueella, jolloin reunoille on ylipäänsä rajallisesti mahdollisuuksia osoittaa puskurivyöhykkeitä. Suojelualueiden rajat määritellään tarkasti perustamisvaiheessa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Luontoliitto ry	Suunnitelma ei turvaa riittävästi viherverkostoa. Valtaosa vihersormista sijaitsee luonnonsuojelualueiden ulkopuolella.			Valmistelussa on huomioitu metsä- ja puustoinen verkosto, niittyverkosto ja siniverkosto. Kohteiden sijainti tärkeissä ekologisissa yhteyksissä, kuten vihersormissa on ollut yksi alueiden valintakriteereistä.
Luontoliitto ry	Hoitotoimenpiteet tulee minimoida siten, että luonnonhoidossa tehdään vain turvallisuuden kannalta välttämättömät minimitoimenpiteet. Tarvitaan myös selkeät linjaukset suhteessa myrskytuhoihin ja kirjanpainajatorjuntaan.			Luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 kohteet on jätetty luonnonhoidon ulkopuolelle ennen niiden suojelua. Samaa toimintatapaa jatketaan tämän ohjelman kohdalla. Selkeät linjaukset suhteessa myrskytuhoihin ja kirjanpainajatorjuntaan on kannatettava ehdotus, mutta niitä ei ole mahdollista sisällyttää tämän ohjelman piiriin.
Pro Uutela ry	Arvostamme ohjelman laajuutta ja sitoutumista Helsingin luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen. Erityisesti kiitämme luonnokseen kirjatun hyvän suunnan, jossa Uutelan luonnonsuojelualueet muodostavat entistä yhtenäisemmän kokonaisuuden, joka huomioi myös merenlaisen luonnon.	Itäinen Helsinki		
Pro Uutela ry	Uutelan ympärillä suojeltaville merialueille on tehtävä perusteellisempi luontokartoitus ja toimintasuunnitelma.	Merialue	M14.B Nuottaniemi-Skatanluoto	Luonnonsuojelualan perustamisvaiheessa arvioidaan lisäselvitysten tarve ja toteutetaan tarvittavat luontoselvitykset.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Pro Uutela ry	Veneily ja ankkurointi on kiellettävä Uutelan suojeltavilla vesialueilla.	Merialue	M14.B Nuottaniemi-Skatanluoto	Vesiliikenteen valvonta kuuluu pääasiassa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen vastuulle. Luonnonsuojelun alueen perustamisvaiheessa voidaan kuitenkin selvittää mahdollisuuksia asettaa alueellisia nopeusrajoituksia ja rajoittaa vesiskoottereilla liikkumista erityisesti herkimmillä alueilla, kuten matalikoilla ja rantojen läheisyydessä. Viestintä- ja liikennevirasto Traficom tekee päätökset vesikulkuneuvoilla liikkumisen rajoittamisesta ja mahdollisista säädöksistä. Lisäksi perinteisten pohjaan laskettavien ankkureiden käyttöä rajoitetaan alueilla, joissa niiden käyttö voisi vahingoittaa luonnonsuojelun alueen luontoarvoja.
Pro Uutela ry	Pienvenesatamien ympäristövaikutukset on huomioitava.	Merialue	M14.B Nuottaniemi-Skatanluoto	Uutelan ja lähialueiden pienvenesatamien ympäristövaikutuksia tullaan tarkastelemaan tarkemmin luonnonsuojelun alueiden perustamisen yhteydessä. Pienvenesatamia koskee vesilaki (587/2011), jonka mukaan vedenlaatua ei saa heikentää. Tämän vuoksi satamien infrastruktuuriin on pyritty sisällyttämään riittävät järjestelmät vesien käsittelyyn ja ympäristövaikutusten minimointiin.
Pro Uutela ry	Laivaväylien ruoppausten ja meriläjitusten vaikutukset on selvitettävä ja minimoitava niiden haitat.	Merialue	M14.B Nuottaniemi-Skatanluoto	Kauppamerenkulun väylien ja veneväylien ylläpito on tärkeää Helsingille, sillä se mahdollistaa veneliikenteen ohjaamisen syvemmillä vesialueilla ja näin vähentää kuormitusta arvokkailla matalilla merialueilla. Helsingissä on kaksi toiminnassa olevaa meriläjitysaluetta, joille ruoppausmassat sijoitetaan. Meriläjitystoiminnan ympäristövaikutuksia seurataan osana Pääkaupunkiseudun yhteistarkkailuohjelmaa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Pro Uutela ry	Nuottasaareen ei haluta uutta laituria. Laiturin vaikutuksia vedenalaiseen luontoon ei ole selvitetty.	Merialue	M14.B Nuottaniemi-Skatanluoto	Luonnonsuojelualueohjelmassa huomioidaan ajantasainen asemakaava ja Nuottasaaren kehittäminen virkistyskäyttöön. Mahdollisessa pienvenesataman rakentamisvaiheessa huomioidaan alueen herkät luontoarvot ja pyritään minimoimaan ympäristöhaitat.
Rastihaukat	Seura pitää tärkeänä, että perustamalla uusia luonnonsuojelualueita Helsinki vaalii monimuotoista luontoa ja suojelee lähiluontoa lisärakentamiselta. Seura pitää myös tärkeänä, että virkistyskäyttö ja suunnistaminen on jatkossakin mahdollista. Seura on valmis tekemään Helsingin kanssa yhteistyötä luontotyyppien suojelemiseksi ja kulumisen estämiseksi. Seura toivoo saavansa tiedon, kun uusien suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat tulevat kommentoitaviksi.	Itäinen Helsinki		Helsinki kiittää yhteistyötarjouksesta, ja jatkaa mielellään jo alkanutta yhteistyötä. Uusia suojelualueita perustettaessa käytön rajoituksia saa asettaa vain perustellusta syystä, jos luontoarvojen säilyminen sitä vaatii. Suunnistuksessa kulumista voidaan hyvin ehkäistä ratojen sijoittelulla ja oikea-aikaisella käytöllä maastokauden aikana. Suojelualueiden suunnittelussa lähtökohtana on, että virkistyskäyttö voi jatkua, ja se sovitetaan yhteen luontoarvojen kanssa. Hoito- ja käyttösuunnitelmia laadittaessa teemme mielellämme yhteistyötä ja kuulemme käyttäjänäkemyksiä.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Suomen Latu ry	Virkistysalueet tulee turvata ja säilyttää monipuolisen ulkoilun paikkoina, virkistysalueiksi kaavoitettuja alueita tulisi kehittää ensijaisesti virkistysalueina. Kaupungin tulee laatia luonnon virkistyskäyttöohjelma ja edistää maastopyöräilyä, myös suojelualueilla.			Ohjelmaan esitettyjen kohteiden taustalla ovat vankat luontoarvoperusteet ja huolellinen harkinta. Valmisteluprosessin aikana päädyttiin poistamaan kohteita, joiden merkitys yleisinä ja suosittuina virkistys- ja ulkoilualueina on tunnustettu. Myös joidenkin kohteiden rajauksiin on tehty muutoksia edellä mainitusta syystä esim. Keskuspuiston alueella. Kaikille kohteille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma ja rauhoitusesitys, jotka ohjaavat alueiden käyttöä. Lähtökohtaisesti kaikki virkistyskäyttömuodot, joista ei aiheudu kohteiden luontoarvoille haittaa, ovat jatkossakin sallittuja. Monipuolisen ulkoilun edistämistoimenpiteitä voidaan toteuttaa myös suojelualueilla, erityisesti pinta-alaltaan laajoissa kohteissa. Maastopyöräilyn salliminen ja toisaalta tarkan ohjaamisen tarve suojelualueella riippuu kohteen koosta, sijainnista ja luontoarvoista.
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry	Vapaa-ajankalastus on turvattava.	Merialue	Koko merialue	Luonnonsuojelualueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat mahdollistavat lähtökohtaisesti yleiskalastusoikeuksien mukaisen kalastuksen. Rajoitukset koskevat pääasiassa kaupallista kalastusta ja perinteisiä pohjaan laskettavia ankkureita tai rantaan kiinnittymistä herkillä ranta-alueilla.
Töölö-Seura ry ja Töölön kaupunginosat - Töölö ry.	Ehdotus Töölönlahden suojelusta kahdessa vaiheessa (ensin kaupungin omat, myöhemmin valtion vesialueet).	Merialue	M12 Töölönlahti	Aluekokonaisuudet, joissa on eri omistajien maita, pyritään valmistelevaan suojeluun samalla kertaa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Töölö-Seura ry. ja Töölön kaupunginosat - Töölö ry.	Töölönlahden vesi- ja ranta-alueiden suojellaan kokonaisuudessaan, ei pistemäisenä.	Merialue	M12 Töölönlahti	Töölönlahden alue on erilaisten valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin merkittävien arvojen keskittymä. Alue poikkeaa muista nykyisistä luonnonsuojelualueista sekä valmisteilla olevan luonnonsuojelualueohjelman kohteista, sillä se sijaitsee aivan kaupungin kehittyvässä ydinkeskustassa, osana kantakaupungin rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue liittyy ehdotettuun Alvar Aallon maailmanperintöalueeseen, rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Vesialueen virkistyskäyttö on myös hyvin moninaista johtuen alueen ominaisuuksista ja sijainnista kaupunkirakenteessa. Töölönlahden monien arvojen säilyttäminen ja vaaliminen on kaupungille tärkeää, ja luontoarvojen suojelun tavat alueella ovat vielä ratkaisematta. Alue on myös mahdollista liittää osaksi sitä rajausta, jolle Helsingin on tarkoitus hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista.
Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry	Yhdistys esittää useita korjauksia ja tarkennuksia Haaganpuron ja Mätäjoen kohdekortteihin.	Pienvedet	Haaganpuro, Mätäjoki	Ehdotetut korjaukset ja tarkennukset tehdään kohdekortteihin.
Kaupunkiluontoliike ry	Kannatetaan kunnianhimoista luonnonsuojeluohjelmaa. Lisäksi ehdotetaan yht. 11 alueen laajentamista, osa uusia alueita.	Läntinen Helsinki, Itäinen Helsinki, Keskuspuisto, Pienvedet		Alueiden laajennus- ja lisäysehdotuksia koskevat vastineet on eritelty toiselle välilehdelle. Yleisesti voidaan todeta, että ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Valmistelussa on huomioitu myös virkistyskäytön tarpeet.

Yksityishenkilöiden kommentit

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilöt 1 ja 2	Suojelun ei tulisi olla alisteisessa asemassa kaavoitukseen nähden. Kaavoitettavilta alueilta voi löytyä runsaasti luontoarvoja.			Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa. Luontoarvoja huomioidaan myös kaavoissa rakennettaviksi merkityillä alueilla ilman luonnonsuojelun alueen perustamista.
Yksityishenkilöt 1 ja 2	Kohteiden pieni koko ja erillisuus uhkaa populaatioita, esimerkkilajina liito-orava.			Osa ohjelman kohteista toimii samalla ekologisena yhteytenä (etenkin laajat kohteet ja virtavedet). Muut alueiden väliset yhteydet pyritään turvaamaan verkostotarkastelulla (metsä- ja puustoinen verkosto, niittyverkosto, siniverkosto). Liito-oravan lakisääteinen turva kattaa lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä kulkuyhteydet myös suojelun alueiden ulkopuolella.
Yksityishenkilö 3	Maastopyöräilyn ja muun liikkumisen rajoittaminen luonnonsuojelun alueilla huolestuttaa. Maastopyöräilylle sopivat alueet käyvät Helsingissä vähiin myös muun maankäytön takia. Jos asetetaan pyöräilyrajoituksia, niiden on perustuttava tietoon eikä mutua-			Maastopyöräilyn ja muiden liikkumismuotojen mahdollisuuksia luonnonsuojelun alueilla tarkastellaan aluekohtaisesti niiden erityiset luontovaikutukset arvioiden.
Yksityishenkilöt 4 ja 5	Suojelun toteuttamisen oikeusvaikutukset tulee selvittää tarkemmin jo ohjelmavaiheessa ennen suojelun alueiden perustamisvaihetta, erityisesti yksityisten kiinteistöjen osalta. Vapaaehtoisen sopimisen korostaminen ohjelmassa myönteistä.			Luonnonsuojelun alueohjelma osoittaa luonnon merkittäviä kohteita suojeluun myös yksityisessä omistuksessa olevilla alueilla. Yksityisillä maanomistajilla on kuitenkin päätösvalta oman alueen mahdollisesta suojelusta. Suojelun toteuttamisen prosessia ja oikeusvaikutuksia yksityismailla selvennetään luonnonsuojelun alueohjelman raporttiin.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilöt 4 ja 5	Rauhoituksen tarkoituksena oleva arvokkaan vedenalaisen meriluonnon ja linnuston turvaaminen on hyväksyttävä ja tärkeä tavoite.	Merialue	M13 Granöfjärden	
Yksityishenkilöt 4 ja 5	Yksityisessä omistuksessa olevien kiinteistöjen vesistösidonnaisen käytön edellytykset tulee ottaa riittävällä tavalla huomioon suojelualueen suunnittelussa ja rajaamisessa.	Merialue	M13 Granöfjärden	Yksityiset kiinteistöt huomioidaan luonnonsuojelualueetta perustettaessa. Lähtökohtaisesti merellinen suojelualue rajataan kiinteistöjen kohdalla 20–30 metrin päähän rannasta. Lisäksi jokaiselle uudelle luonnonsuojelualueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma sekä rauhoitussäädökset, jotka ohjaavat alueiden käyttöä ja joissa voidaan huomioida mahdolliset maanomistajien kiinteistöihin liittyvät tarpeet.
Yksityishenkilöt 4 ja 5	Ehdotus yhteisestä neuvottelusta suojelun edellytyksiin, toteuttamistapaan ja kiinteistöihin kohdistuviin vaikutuksiin liittyen.	Merialue	M13 Granöfjärden	Tarkemmat neuvottelut yksityisten maanomistajien kanssa järjestetään lähtökohtaisesti suojelualueiden perustamisen valmistelun yhteydessä.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 6	Töölönlahti ja riittävät rantavyöhykkeet on suojeltava viipymättä.		M12 Töölönlahti	Töölönlahden alue on erilaisten valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin merkittävien arvojen keskittymä. Alue poikkeaa muista nykyisistä luonnonsuojelualueista sekä valmisteilla olevan luonnonsuojelualueohjelman kohteista, sillä se sijaitsee aivan kaupungin kehittyvässä ydinkeskustassa, osana kantakaupungin rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue liittyy ehdotettuun Alvar Aallon maailmanperintöalueeseen, rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Vesialueen virkistyskäyttö on myös hyvin moninaista johtuen alueen ominaisuuksista ja sijainnista kaupunkirakenteessa. Töölönlahden monien arvojen säilyttäminen ja vaaliminen on kaupungille tärkeää, ja luontoarvojen suojelun tavat alueella ovat vielä ratkaisematta. Alue on myös mahdollista liittää osaksi sitä rajausta, jolle Helsingin on tarkoitus hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista.
Yksityishenkilö 7	Uudessa luonnonsuojelualueohjelmassa suunta on oikea. Suomi on pohjoisella pallonpuoliskolla ja sen luonto on herkkä ilmastonmuutokselle ja sään vaihteluille.			
Yksityishenkilö 8	Luonnoksessa ei ole tunnistettu kohteen 73 (Labbacka-Porvarinlahti) erityisen herkkiä luontoarvoja, joiden vuoksi alue on sisällytetty Natura 2000 -ohjelmaan. Alueelle ei tulisi lainkaan ohjata virkistyskäyttöä.	Itäinen Helsinki	73. Labbacka-Porvarinlahti	Alueen virkistyskäytön mahdollisuudet ja reunaehdot määritetään suojelua valmisteltaessa. Jokaiselle uudelle luonnonsuojelualueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma sekä rauhoitussäädökset, joilla tarvittaessa rajoitetaan ja ohjataan käyttöä

Lähetäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
				niin, että suojelun perusteena olevat arvot tulevat turvatuiksi.
Yksityishenkilö 8	Virkistyskäytön ohjaaminen Pikku Niinisaareen (kohde 12) ei ole sopusoinnussa luontoarvojen suojelun kanssa. Virkistyskäyttö häiritsisi myös kohtuuttomasti viereisten lomakiinteistöjen rauhaa.	Itäinen Helsinki	12. Pikku Niinisaari	Alueen virkistyskäytön mahdollisuudet ja reunaehdot sekä yksityiset kiinteistöt huomioidaan suojelua valmisteltaessa. Jokaiselle uudelle luonnonsuojelualueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma sekä rauhoitussäädökset, joilla tarvittaessa rajoitetaan ja ohjataan käyttöä niin, että suojelun perusteena olevat arvot tulevat turvatuiksi.
Yksityishenkilö 8	Toivomus erillisen neuvottelun järjestämisestä luonnonsuojelualueohjelman jatkovalmistelun edetessä.			Tarkemmat neuvottelut yksityisten maanomistajien kanssa järjestetään lähtökohtaisesti suojelualueiden perustamisen valmistelun yhteydessä.
Yksityishenkilö 9	Raporttiluonnoksessa käytettyjen taustakarttojen huono resoluutio estää alueiden tarkemman tarkastelun. Zoomatessa taustakartta puuroutuu täysin, jolloin tarkastelu läheltä on mahdotonta.			Raportin käytettävyyttä ja tarkkuutta pyritään parantamaan lopulliseen versioon.
Yksityishenkilö 10	Ehdotus ohjelman nimeksi "Lapset ensin - Helsingin kaupungin luonnonsuojelualueohjelma v. 20xx-20yy"			Ohjelman hyödynsaajia ovat luonto ja kaikenikäiset ihmiset. Ei muutosta nimeen.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 10	Suojelualueiden yhteispinta-ala 10 % on liian vähän. Kaupungin tulee turvata työvoima laajemman ohjelman valmisteluun.			Tiukasti suojeltu 10 % perustuu kansainvälisiin suosituksiin ja on Helsingin kokoisessa kaupungissa hyvä saavutus. Luontoarvoja voi suojella myös sopivilla hoitosuosituksilla luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Muu kuin lakisääteisen suojelun osuus ei sisälly tähän ohjelmaan.
Yksityishenkilö 10	Luonnonsuojelualueohjelman tulisi olla oikeudellisesti sitova.			Sitovuudelta puuttuu lakiperusta. Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeluohjelmat ovat valtakunnallisia. Luonnonsuojeluohjelman 2015–24 sitovuus perustui samanaikaisuuteen yleiskaavan kanssa, jonka liitekartassa rajaukset julkaistiin. Nyt ei ole yleiskaavaa valmisteilla.
Yksityishenkilö 10	Ohjelman toteutusajan pidentäminen kaupunkistrategian mukaisesta 10 vuodesta 15 vuoteen on perusteiltaan epäselvä. Poikkeavat näkemykset asiasta kuvattava avoimesti. Päätöksentekoon tulisi tuoda molemmat vaihtoehdot.			Kaupunkistrategiassa ei ole otettu kantaa uuden luonnonsuojeluohjelman laajuuteen. Valmistelun aikana todettiin, että on tarkoituksenmukaista valmistella Helsingin ympäristönsuojelun tavoitteiden 2040 kanssa yhdenmukainen ohjelma, ja sen mukaisesti luonnonsuojelualueohjelman 2025–2040 tavoitteena on noin 10 % tiukasti suojeltu pinta-ala sekä maa- että merialueilla vuoteen 2040 mennessä.
Yksityishenkilö 10	Poistettut alue-ehdotukset ja poistojen perusteet lisättävä raporttiin ja kartalle.			Luonnonsuojeluohjelman valmistelun prosessi on edennyt logiikalla, jossa ohjelmaan soveltuvia kohteita on sisällytetty ohjelmaan. Kannanotoissa ja kommentteissa esitettyjä lisäysehdotuksia on kommentoitu omalla välilehdellään.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 10	Kansallinen kaupunkipuisto ja sen suunnitteluvaihe on kuvattava raportissa.			Luonnonsuojelualueohjelman kohteiden luonnonsuojelulain mukainen rauhoittaminen on oikeusvaikutuksiltaan painava ja luonnonarvojen säilyttämisen kannalta ensisijainen keino. Luonnonsuojelualueohjelma tukee osaltaan myös Helsingin suunnittelemaa hakemusta kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi Keskuspuiston ja Haltialan alueiden pohjalle, mutta perustaminen on erillinen prosessi, jolla ei ole suoraa vaikutusta luonnonsuojelualueohjelmaan. Luonnonsuojelualueohjelman alueet huomioidaan kansallisen kaupunkipuiston jatkovalmistelussa.
Yksityishenkilö 10	Lapsivaikutusten arviointia tulisi laajentaa.			Arvioinnit ovat ohjelman luonteeseen nähden riittävät.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 10	Töölönlahden merkintä pistemäiseksi kohteeksi on väärä ratkaisu. Lahden suojeluarvoista on jo olemassa kaupunkiympäristölautakunnan puoltava lausunto.		M12 Töölönlahti	Töölönlahden alue on erilaisten valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin merkittävien arvojen keskittymä. Alue poikkeaa muista nykyisistä luonnonsuojelualueista sekä valmisteilla olevan luonnonsuojelualueohjelman kohteista, sillä se sijaitsee aivan kaupungin kehittyvässä ydinkeskustassa, osana kantakaupungin rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue liittyy ehdotettuun Alvar Aallon maailmanperintöalueeseen, rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Vesialueen virkistyskäyttö on myös hyvin moninaista johtuen alueen ominaisuuksista ja sijainnista kaupunkirakenteessa. Töölönlahden monien arvojen säilyttäminen ja vaaliminen on kaupungille tärkeää, ja luontoarvojen suojelun tavat alueella ovat vielä ratkaisematta. Alue on myös mahdollista liittää osaksi sitä rajausta, jolle Helsingin on tarkoitus hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista.
Yksityishenkilö 11	Leijasurffauksen ja muun vesiurheilun mahdollisuudet tulee turvata alueella.	Merialueet ja rantaluonto	M3. Hevosenkenkälahti-Itälahti	Leijasurffaaminen itsessään ei aiheuta merenpohjan häiriintymistä ja siten sitä ei lähtökohtaisesti ole tarkoituksenmukaista kieltää Lauttasaaren Hevosenkenkälahdella. Eri liikkumismuotojen mahdollisuuksia luonnonsuojelualueilla tarkastellaan aluekohtaisesti suojelun valmistelun yhteydessä.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 12	Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen olisi priorisoitava kaupungin kasvutavoitteiden edelle. Ohjelmassa kaavoitukseen liittyvää tärkeysjärjestystä olisi tarpeen tarkastella uudelleen.			Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa.
Yksityishenkilö 12	Suojelussa pitäisi noudattaa Kunmingin-Montrealin sopimuksen mukaista 30 % suojelutavoitetta sekä maa- että vesialueilla.			Tiukasti suojeltu 10 % perustuu EU:n biodiversiteettistrategiaan. Luontoarvoja voi suojella ja ennallistaa myös sopivilla hoitosuosituksilla luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Muun kuin lakisääteisen suojelun osuus ei sisälly tähän ohjelmaan.
Yksityishenkilö 12	Ohjelmaan otettavien maa-alueiden tulisi olla laaja-alaisempia sekä alueiden välisten ekologisten yhteyksien pitäisi olla yhtenäisiä eikä katkonaisia, kuten tällä hetkellä, ja ehdotetut pienet kohteet sijaitsevat erillään toisistaan, vaikka sijaitsisivat isomman luontokohteen sisällä. Pieniksi pilkotut erilliset suojelualueosaarekkeet tulisi yhdistää yhtenäisiksi luontokokonaisuuksiksi.			Kasvavassa kaupungissa on rajallisesti mahdollisuuksia luonnonsuojelun toteuttamiseen laaja-alaisesti. Monilla alueilla maankäytön suunnittelu on kesken ja rajauksia tarkastellaan suunnittelun tarkentuessa.
Yksityishenkilö 12	Aluerajauksia päätettäessä pitäisi huomioida sekä reunavaikutukset että puskurivyöhykkeiden tarve. Lisäksi alueita perustettaessa puskurivyöhykkeet tulisi omistaa ja rauhoittaa asukkaiden hyvinvointia tukevaan liikkumiseen ja lasten luontoleikkeihin omilla merkinnöillä maastoon sekä kaavamerkintöihin.			Luonnonsuojelualueet on rajattu yhteensovittamalla kaupungin muiden tarpeiden kanssa eikä ohjelmassa osoiteta erikseen puskurivyöhykkeitä alueiden ympärille. Monet luonnonsuojelualueet sijaitsevat tiiviisti rakennetulla alueella, jolloin reunoille on ylipäänsä rajallisesti mahdollisuuksia osoittaa puskurivyöhykkeitä. Suojelualueiden rajat määritellään tarkasti perustamisvaiheessa.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 12	Luonnonsuojelualueohjelman rinnalla on tarkoituksenmukaista edistää kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti kansallisen kaupunkipuiston perustamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Kansallisen kaupunkipuiston toteutuminen riittävän laajana kokonaisuutena sekä monimuotoisen luonnonympäristön että erilaisten vaalittaviksi valittujen koko kaupungin alueelle levittäytyvien rakennettujen kulttuuriympäristöjen jotka seurailevat viher- ja kulttuurialueiden vihersormia muodostavat yhdessä ainutlaatuisen virkistysverkoston.			Luonnonsuojelualueohjelma tukee osaltaan myös Helsingin suunnittelemaa kaupunginhallituksen päätöksen mukaista hakemusta kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi Keskuspuiston ja Haltialan alueiden pohjalle. Luonnonsuojelualueohjelman alueet huomioidaan kansallisen kaupunkipuiston jatkovalmistelussa.
Yksityishenkilö 12	Ehdotettujen alueiden kartalla on virhe perustetun Fastholman suojelun alueen sijoittelussa ja epäselvyyttä kartassa.			Kyse on aikaisemmin perustettujen luonnonsuojelun alueiden rajausten epätarkkuudesta, minkä vuoksi eri alueiden rajaukset menevät osittain päällekkäin.
Yksityishenkilö 13	Virkistyskäyttö ja harrastustoiminta tulee mahdollistaa luonnonsuojelun alueilla.		Merialueet M9, M5, M3	Jokaiselle uudelle luonnonsuojelun alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma sekä rauhoitussäädökset, jotka ohjaavat alueiden käyttöä. Kannanotossa esille nostetut virkistys- ja harrastusmuodot (melonta, leijasurffausta ja maastopyöräily) otetaan huomioon, kun alueiden rauhoitusta valmistellaan. Lähtökohtaisesti sellaiset harrasteet tai virkistyskäyttömuodot, joista ei aiheudu kohteiden luontoarvoille haittaa, ovat jatkossakin sallittuja.

Lähtettäjä anonymisoitu	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 14	Lauttasaaren maa-alueelle esitätte suojelua vain Vaskiniemeen. Nackapuiston pudotatte pois, vaikka siellä on kasvillisuuden lisäksi esim. liito-oravia ja satakieliä	Läntinen Helsinki		Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa. Kohde on lähes kokonaan yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.

Organisaatioiden kannanotot

Lähtettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto	Välilliset kustannukset, kuten suojelualueita väistävien ja kiertävien teknisten verkostojen lisäkustannukset, on todettava ohjelmassa ja arvioitava kunkin alueen perustamisen yhteydessä.		Maininta kuvatuista infrarakentamisen mahdollisista lisäkustannuksista lisätään ohjelmaan.
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto	Luonnonsuojelualueiden perustamispäätöksiin tulee sisällyttää keskeisen infrarakenteen rakentamisen ja kunnossapidon mahdollistaminen itse alueella keskeisiä luontoarvoja vaarantamatta ja tämä tavoite tulisi huomioida selkeästi jo luonnonsuojelualueohjelmassa.		Luonnonsuojelualueen perustamispäätöksessä tiedossa olevat hankkeet voidaan ottaa huomioon, jos ne eivät vaaranna luontoarvoja. Rauhoitusmääräyksiin ei kuitenkaan voida sisällyttää yleisellä tasolla määräystä, joka sisältäisi kaikki keskeiset infrarakenteet, vaan huomioon voidaan ottaa ainoastaan sellaiset hankkeet, joiden vaikutus luontoarvoihin pystytään arvioimaan. On mahdollista, että joissain kohteissa joudutaan uuden infrahankkeen vuoksi hakemaan ELY-keskukselta lievennystä tai poikkeamista rauhoitusmääräyksistä. Näiden tapausten määrän minimointi hyvällä suunnittelulla on sekä kaupungin että ELY-keskuksen intressi.

Lähtettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto	Tulee huomioida esitettyä paremmin, että Östersundomia ei eristetä luonnonsuojelualueilla muusta Helsingistä.	Östersundom	Luonnonsuojelualueohjelman kohteet Östersundomissa on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä osayleiskaavan valmistelun kanssa. Yhteydet muuhun Helsinkiin suunnitellaan ja arvioidaan osayleiskaavatyössä. Ei muutostarvetta ohjelmaan.
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto	Vielä ennakoimattomien merellisten yhteyksien turvaamiseksi Kallahdonselkää ei pidä eristää kokonaan muusta merialueesta toisiinsa rajautuvilla suojelualueilla.	Merialue	Suojelualueiden väleihin sijoitettavien infrakäytävien suunnittelu ennakoimattomiin tarpeisiin ei ole mielekästä. Merialueiden osalta ohjelmassa on huolellisesti pohdittu luonnonsuojelualueiden ja erilaisten välttämättömien merta ja merenpohjaa koskevien toimintojen suhdetta myös tulevaisuudessa. Suojelualueita perustettaessa otetaan nämä kysymykset ja mahdolliset rajausten muutostarpeet niin laajasti huomioon kuin perustamishetken tiedot mahdollistavat.

Lähtettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto	Merellisen strategian mukaiset luontoarvoja vaarantamattomat virkistyspalvelut on turvattava ja pienimuotoisten laitureiden oltava jatkossakin rakennettavissa myös suojelualueilla.	Merialue	Luonnonsuojelualueohjelma tukee omalta osaltaan merellistä strategiaa ja sen mukaista saarten profilointia eri käyttötarkoituksiin. Merenalaisten suojelualueiden rajauksissa on asuttujen rantojen kohdalla otettu huomioon rantaviivan käyttötarpeet, kuten laiturit. Yleinen periaate pienimuotoisten laitureiden luvallisesta rakentamista vaarantaisi luontoarvoja, joten laiturikysymys on jatkossakin ratkaistava tapauskohtaisesti. Merelliset luonnonsuojelualueet ovat Helsingin monimuotoisimpia ja arvokkaimpia meriluontoalueita, ja merellisen strategian mukaisesti kohteita, joita Helsinki on sitoutunut vaalimaan.
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto	Luonnonsuojelualueiden perustamisissa on samalla tavoin kuin luonnonsuojelualueohjelman laadinnassa tehtävä tiivistä yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan ja koko kaupunkikonsernin sisällä. Tämän prosessin kehittämisen tavoitteet olisi hyvä tuoda esiin jo itse ohjelmassa.		Jo aiempien luonnonsuojeluohjelmien aikana on tehty laajaa yhteistyötä. Prosessia on kuitenkin syytä kehittää ja vakiinnuttaa.
Vantaan kaupunki	Vantaan ympäristökeskus kannattaa Helsingin luonnonsuojelualueohjelman luonnoksessa esiteltyjen kohteiden sisällyttämistä ohjelmaan.	Kaikki	

Lähtettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Vantaan kaupunki	Helsingissä Helsingin ja Vantaan rajan läheisyydessä sijaitsee kahdeksan uutta luonnonsuojelualue-ehdotusta. Vantaan puolella niiden kaikkien lähellä on luonto- tai luonnonsuojelualueita tai kansallispuisto. Toteutuessaan Helsingin luonnonsuojelualueet edistävät ylikunnallista ekologista verkostoa. Helsingin kohteet ovat Ultuna länsi, Salmenkallio, Kivikon metsä, Sienipuisto, Keravanjoki, Pitkäkosken lisäosa, Mätäjoki ja Honkasuo. Kannanotossa esitetään yhteistyömahdollisuuksia näihin kohteisiin liittyen.	Kaikki	Helsinki kiittää yhteistyötarojousista, jotka hyödyttävät laajemman alueellisen ekologisen verkoston kehittämistä.
Vantaan kaupunki	Luonnonsuojelualueiden tavoitetasoksi on määritelty 10 % pinta-alasta. Vantaa toteaa, että olisi mielenkiintoista nähdä koko suojelupotentiaali myös 10 %:n tavoitteen ylittävältä osalta, ja kuulla, ovatko ohjelman ulkopuolelle jääneet alueet mahdollisesti tulevaisuudessa suojeluun esitettäviä alueita.	Kaikki	Helsingin ympäristönsuojelun tavoitteissa 2040 metsäisten ja puustoisten alueiden osuus säilytetään noin kolmasosana kaupungin maapinta-alasta. Luontoarvoja voi suojella ja ennallistaa myös sopivilla hoitosuosituksilla luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Muun kuin lakisääteisen suojelun osuus ei sisälly tähän ohjelmaan.
Vantaan kaupunki	Vantaalla ollaan tekemässä suojelualuesuunnitelmaa, jossa huomioidaan muun ohella myös Helsingin suojelualueohjelman kohteet. Vantaan suunnitelmassa tarkastellaan mahdollisia kaupunkien yhteisiä laajempia suojelualuekokonaisuuksia sekä ekologisten yhteyksien jatkuvuutta, ja pyritään näin turvaamaan osaltaan seudullista luontotyyppien kytkeytyneisyyttä. Tässä työssä onkin hyvä jatkaa yhteistyötä Helsingin kanssa.	Kaikki	Ylikunnallinen yhteistyö alueellisten ekologisten yhteyksien turvaamiseksi on tärkeää, ja Helsinki tekee mielellään yhteistyötä tässä asiassa.

Lähettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Helsingin kaupunginmuseo	Ehdotetuilla luonnonsuojelualueilla sijaitsee lukuisia kiinteitä muinaisjäänköksiä ja myös muita kulttuuriperintökohdetta, joita ei ole rauhoitettu muinaismuistolain perusteella, mutta joihin tulisi suhtautua kuten kiinteisiin muinaisjäänköksiin niiden historiallisen merkityksen takia. Lisäksi osa ehdotetuista luonnonsuojelualueista sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY). Luonnonsuojelualueohjelman raportissa tulisi tuoda esille, että osalla ehdotetuista alueista sijaitsee kyseisiä kohteita.		Luonnonsuojelualueohjelman raporttia täsmennetään kulttuuriympäristökohteiden osalta. Kunkin alueen perustamisvaiheessa rakennetun kulttuuriympäristön arvot otetaan huomioon.
Helsingin kaupunginmuseo	Kulttuuriympäristökohteet on huomioitu vaihtelevasti kohdekorteissa. Mikäli ehdotetulla luonnonsuojelualueella sijaitsee muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänköksiä, muita kulttuuriperintökohteita tai RKY alueita tai kohteessa on sovittu Adoptoi monumentti -toiminnasta, tulisi siitä olla maininta jo alueen perustietojen esittelyssä sekä lisäksi hoidon ja käytön ohjeissa.		Helsingin kaupunki kiittää kaupunginmuseota hyvistä huomioista. Luonnonsuojelualueohjelman kohdekortteihin täydennetään tiedot olemassa olevista kulttuuriympäristökohteista ennen raportin julkaisemista.

Lähettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Senaatti-kiinteistöt	Osa luonnonsuojelualueohjelmaluonnoksessa esitetyistä alueista on Puolustusvoimien hallinnassa eikä niiden rauhoittamiselle ole edellytyksiä ohjelmassa esitetyssä laajuudessa. Tämä on todettu Santahaminan osalta myös edellisessä Helsingin luonnonsuojelualueohjelmassa 2015–2024. Lisäksi osa Viikin esitetyistä alueista sijaitsevat alueella, jolla hallinta on luovutettu Helsingin yliopistolle käyttöoikeussopimuksella tutkimuskäyttöön vuosikymmeniksi eteenpäin. Kannanottopyyntö luonnonsuojelualueohjelmaan tulisi esittää myös maa-alueita hallitseville tahoille. Alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmista tulee jokaisessa tapauksessa neuvotella ja saavuttaa yhteisymmärrys ko. aluetta käyttävän valtion viraston kanssa. Tämän vuoksi Senaatti-kiinteistöt tekee itse omia alueitansa koskevat hoito- ja käyttösuunnitelmansa yhteistyössä valtion vuokralaisten kanssa. Puolustuskiinteistöt ei lähde perustamaan luonnonsuojelualuetta ilman Puolustusvoimien myötävaikutusta. Senaatti-kiinteistöt ja Puolustuskiinteistöt katsoo, että edellä mainituista syistä ohjelmasta tulisi poistaa kohteet: 75. Itä-Villinki, 77. Isosaari (Ulkosaaret), 78. Kuivasaari (Ulkosaaret), 89. Santahaminan Suurlahden alue (Santahamina), 90. Likolampi (Santahamina), 83. Purolahden rantaniitty (Viikki), 86. Mäyrämetsä (Viikki), 68. Länsi-Herttoniemi (Viikki).		Alueet on luonnonsuojelualueohjelman valmistelussa tunnistettu kuuluvaksi arvokkaimpiin luontokohteisiin, joiden suojelua ohjelma edistää. Tarkemmat neuvottelut maanomistajien ja -hallinnoijien kuten Helsingin yliopiston kanssa alueiden suojelemisesta käydään valmisteluvaiheessa. Kohde 89. Santahaminan Suurlahden alue on puolustusvoimien aktiivisessa käytössä ja se poistetaan ohjelmasta, vaikka alueella on huomattavia luontoarvoja. Puolustusvoimien nykyinen toiminta Santahaminan Suurlahden alueella ylläpitää alueen luontoarvoja.

Lähtettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Metsähallitus	Metsähallituksen toimintaa ja Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion maa- ja merialueiden käyttöä koskevissa 9.10.2024 hyväksytyissä omistajapoliittisissa linjauksissa todetaan, että merialueella suojele kohdennetaan erityisesti kansallispuistoihin rajautuville alueille. Hyväksytyt omistajapoliittiset linjaukset ja alueiden käyttömahdollisuudet eivät tue Metsähallituksen liiketoimintakonsernin hallinnassa olevien alueiden sisällyttämistä luonnonsuojeluohjelmaan.	Merialue	Ohjelmaan sisällytettyjen Metsähallituksen hallinnassa olevien merialueiden suojele lähdetään edistämään neuvotteluteitse kunkin alueen perustamisen valmisteluvaiheessa. Luonnonsuojelualueohjelma on kaupungin tahdon ilmaus, eikä velvoita maanomistajaa suojelemaan aluetta.
Uudenmaan ELY-keskus	ELY-keskuksen mukaan Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2025–2040 on erittäin kunnianhimoinen ja laajuudessaan ainutlaatuinen kunnallinen suunnitelma Uudenmaan alueella. Suunnitelman toteutuessa saadaan muodostettua ja vahvistettua valtakunnallisestikin merkittäviä suojelualuekokonaisuuksia mm. Keskuspuiston, Vanhankaupunginlahden ja Östersundomin alueille.		
Uudenmaan ELY-keskus	ELY toteaa, että ohjelman toteuttaminen annetussa aikataulussa tulee olemaan haastavaa nykyisellä menettelyllä, jossa tehdään luontoselvityksiä, yksityiskohtainen hoidon ja käytön suunnitelma sekä osallistetaan kuntalaisia. ELYn mukaan tätä menettelyä tulee tarkastella kriittisesti. Yksityisen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman sisällöstä, laadinnasta tai osallistamisesta ei ole säädetty lain tasolla. Hoidon ja käytön suunnittelu voidaan jättää myös kokonaan tekemättä, kuten useat muut kunnat ja yksityishenkilöt tekevät Uudellamaalla.		Helsingissä on tiedostettu suojele toteuttamisen raskas prosessi. Joitain toimenpiteitä on jo aloitettu prosessin keventämiseksi, kuten uuden taulukkomuotoisemman hoito- ja käyttösuunnitelman käyttö. Kuitenkin virkistyskäytön suunnittelun tarve luonnonsuojelualueilla on suuri käyttöpaineen kasvaessa ja uhatessa alueiden luontoarvoja. Helsingissä on paikallisesti merkittävien kohteiden lisäksi kansallisesti ja jopa kansainvälisesti merkittäviä luontoalueita, joista on syytä pitää hyvää huolta.

Lähtettäjä	Kannanotto	Osa-alue	Vastine saatuihin kannanottoihin
Uudenmaan ELY-keskus	ELY-keskus kannustaa ohjelman jatkosuunnittelussa Helsinkiä neuvotteluihin ympäristöministeriön kanssa esitettyjen Sipoonkorpeen rajautuvien suojelualueiden liittämistä kansallispuistoon. ELY-keskus yhtyy Helsingin kaupunginvaltuuston näkemykseen (17/205, 30.8.2023), että Sipoonkorven kansallispuiston laajentaminen Helsingin nykyisille alueille on perusteltua ja tarkoituksenmukaista maankäytön suunnittelun edetessä.		Alueiden mahdollista liittämistä Sipoonkorven kansallispuistoon ei käsitellä tämän ohjelman yhteydessä.
Uudenmaan ELY-keskus	Raporttiluonnoksen kappaleessa 1.1 todetaan virheellisesti, että yksityisen luonnonsuojelualueen lakkauttamisen tai rauhoitusmääräysten lieventämisen ratkaisisi ympäristöministeriö. LSL 61 §:n mukaan asian ratkaisee ELY-keskus kuultuaan asiassa ympäristöministeriötä.		Kyseinen kohta korjataan kannanoton mukaisesti.

Alue-ehdotukset

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Nykyiseen luonnonsuojeluohjelmaan sisältyvä Kalkkisaari puuttuu.	Itäinen Helsinki		x		Kalkkisaari on osa luonnonsuojeluohjelmaa 2015–2024. Alue suojellaan vuonna 2025 osana vanhaa ohjelmaa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Lisäosia ostetaan kaupoista. Kohteen nimeksi syytä muuttaa Haltialanmetsän laajennus tai Haltialanmetsän länsilajennus.	Keskuspuisto	43. Haltialanmetsän laajennus		Kommentti kohdistuu nimeen	Kohteen nimi muutettu. Nimet tarkentuvat suojelualueita perustettaessa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Erinomainen laajennus. Nimeksi syytä muuttaa Pitkäkosken laajennus.	Keskuspuisto	44. Pitkäkosken laajennus		Kommentti kohdistuu nimeen	Kohteen nimi muutettu. Nimet tarkentuvat suojelualueita perustettaessa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Olemme esittäneet laajempaa luontoarvojen selvitystä aikaisemman Is-ohjelmarajauksen ympäriltä. Onko näin tapahtunut?	Saaristo	87. Santahaminan Hernesaari		Kommentti kohdistuu tehtyihin selvityksiin	Pääosa saaresta on mökkialuetta ja merkittävimmät luontoarvot ovat rajauksen sisällä.
	LAAJENNUSEHDOTUKSET:					
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Hieno kohde on rajattu lännessä turhan suppeasti.	Östersundom	2.Ultuna, länsi	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovitettava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpäalueet, voidaan pääsääntöisesti turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla. Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Rajausta on syytä laajentaa etelässä linkkimastolle vievään tiehen asti, jolloin mukaan saadaan olennaisesti lisää laho- ja vanhapuustoisia kangasmetsiä.	Öster-sundom	3. Immersbacka	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovitettava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpäalueet, voidaan turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Omassa sarjassaan erittäin edustava ja lajirikas metsäisten kallioiden alue. Rajausta on syytä laajentaa etelässä noin neljällä hehtaarilla.	Öster-sundom	4. Karhusaaren Kasaberget		Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovittava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpäalueet, voidaan turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen. Nimi muutettiin Karhusaaren Kasabergetiksi..
Kaupunkiluontoliike ry	Vuosaaren ls-alueiden väliset luontoalueet Mustavuoren ja Uutelan välillä	Itäinen Helsinki		x	Suppea rajaus	Uutelan ja Mustavuoren välisellä alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta myös useita erilaisia toimintoja, kuten kartanopuisto, liikuntapuisto, golfkenttä sekä voimalinja, minkä vuoksi suojeltava alue jäisi hyvin suppeaksi. Lisäksi kaavoitustilanne rajoittaa suojelun mahdollisuuksia.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Tärkeä kohde, mutta rajattu liian suppeaksi.	Itäinen Helsinki	6. Mustavuori, etelä	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Niinisaarentien välitön ympäristö on rajattu suojelualueen ulkopuolelle lainvoimaisten yleis- ja asemakaavojen sisällön perusteella.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Esitettyä rajausta on perusteltua jonkin verran laajentaa koillisessa ja luoteessa.	Itäinen Helsinki	10. Uutela	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Rajaus tarkentuu perustamisen yhteydessä.
Pro Uutela ry	Tarkennusesitys kohteen 10 rajaukseen: Alueen pohjoisosassa rajaus ei myötäile maaston muotoja, vaan on vaikea hahmottaa. Opasteiden sijoittelu alueelle on vaikeaa. Arvokkaita metsäalueita jää rajauksen ulkopuolelle. Rajaus tulisi ulottaa Länsireimarintielle saakka.	Itäinen Helsinki	10. Uutela	x	Suppea rajaus	Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Rajaus tarkentuu perustamisen yhteydessä.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Kohderajausta on syytä laajentaa itään huomioiden vuoden 2023 kääpäselvityksessä rajattu uusi arvoluokan I kääpäalue sekä alueelta saatu muu uusi lajitieto.	Itäinen Helsinki	17. Aittasaari-Sarvasto		Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Rajaus tarkentuu perustamisen yhteydessä. Kaupunkiympäristölautakunta on päättänyt alueen tarkistetusta asemakaavan muutosehdotuksesta 29.10.2024.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	On järkevää vahvistaa Itäniityn suojelun alueen "suojelutehoa" siihen suoraan liittyvillä arvokkailla metsillä ja kallioilla.	Itäinen Helsinki	20. Tonttuvatuuori		Suppea rajaus	Luonnonsuojelun alueohjelmassa esitetään useita laajennuksia nykyiseen suojelun alueeseen.
Herttoniemi-seura ry	Herttoniemen ohjelmakohteita on laajennettava siten, että ne ovat toisiinsa ja Hallainvuoren luonnonsuojelun alueeseen yhteydessä säilyttäen vihersormet.	Keskinen Helsinki	22. Majavakallio-Rajakallio	osin x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Yksityishenkilö 12	Alueen laajentaminen noudattaen geologisesti arvokkaan ja niittyverkoston kuuluvaa kallioseinämää seurailleen etelän suuntaan Kivikkopuistoon saakka.	Keskinen Helsinki	22. Majavakallio-Rajakallio	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Yksityishenkilö 12	Mäenlaskijantien mutkasta lähtevä vanha tielinjaus/tykkitie mukaan Fastholman laajennukseen	Keskinen Helsinki	22. Majavakallio-Rajakallio		Suppea rajaus	Tien ottaminen luonnonsuojelun alueeseen täytyy tarkastella Museoviraston kanssa.
Herttoniemi-seura ry	Ehdotus Fastholman luonnonsuojelun alueen laajentamisen yhteydessä muinaisranta kivikon turvaaminen.	Keskinen Helsinki	23. Majavakallio-Rajakallio		Suppea rajaus	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Muinaisranta kivikko on

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						yleiskaavassa rakennettavaksi osoitetulla alueella.
Yksityishenkilö 12	Kivikkopuistosta kohti Vanhankaupunginlahtea etenevä Litorinameren aikaisen muinaisrantakivikon saaminen suojelun piiriin.	Keskinen Helsinki	23. Majavakallio-Rajakallio		Suppea rajaus	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Kohteella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Kivikon metsän puolesta -verkosto	Luontoarvot, Viikki-Kivikko vihersormen yhtenäisyys ja asukkaiden hyvinvointi puoltavat luonnonsuojelualueen rajaamista laajemmaksi etelään. Päätöksessä pitäisi ottaa huomioon myös muut talous- ja hyvinvointinäkökulmat kuin kaavoitus. Mellunkylä on sosioekonomisesti kaupungin heikoimpia alueita.	Itäinen Helsinki	30. Kivikon metsä	Osin x	Suppea rajaus	Korkeita luontoarvoja on paikoin myös rajauksen eteläpuolella, mutta ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa. Rajaus on etelässä suppea erityisesti siksi, että yleiskaavaan merkityn pikaraitiotien tarkka linjaus ei ole tiedossa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Eteläisintä osaa olisi kaikki perusteet laajentaa huomattavasti	Itäinen Helsinki	30. Kivikon metsä	x	Suppea rajaus	Korkeita luontoarvoja on paikoin myös rajauksen eteläpuolella, mutta ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien yleis- ja asemaakaavojen kanssa. Rajaus on etelässä suppea erityisesti siksi, että yleiskaavaan merkityn pikaraitiotien tarkka linjaus ei ole tiedossa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 16	Sienipuiston suojeleminen on kannatettava ajatus. Suojelua voisi laajentaa tonttien rajoille ja Vantaan puolelle. Kannanotossa esitetään tarkennuksia ja lisäyksiä alueen luontotietoihin.		32. Sienipuisto => Kivimetsä			Kiitos kohdetta koskevista tiedoista ja niiden tarkentamisesta. Luonnonsuojelualueen lopulliset rajat sovitaan valmisteluvaiheessa, ja rajauksen laajentaminen otetaan siinä vaiheessa keskusteluun. Vantaan kanssa on alustavasti keskusteltu kohteesta ja siitä, että se tulee mukaan Helsingin luonnonsuojelualueohjelmaan. Kohteen nimi on muutettu Kivimetsäksi.
Yksityishenkilö 17	Sienipuisto soveltuu hyvin luonnonsuojelualueeksi, mutta rajausta voitaisiin ulottaa etelään Suurmetsäntiehen asti.	Itäinen Helsinki	32. Sienipuisto => Kivimetsä		Suppea rajaus	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Ehdotetulla laajennusalueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Rajausta tulisi laajentaa puron uomaa seuraten nykyisen rajauksen etelä- ja länsipuolelle Vantaanjokeen asti, jotta paikallinen siniverkosto säilyisi turvattuna	Keskinen Helsinki/ pienvedet	37. Longinoja, Malmi		Suppea rajaus	Useilla alueilla Longinojan varrella (Savelanlaakso, Pukinmäenkiila, Longinojanpuisto) on parhaillaan käynnissä maankäytön yleispiirteinen suunnittelu. Yleispiirteisellä suunnittelulla tarkoitetaan yleiskaavaa tarkentavaa suunnittelua esim. kaavarunkotasosta suunnittelua tai puistoalueiden yleissuunnittelua. Maankäytön tavoitteiden täsmentyessä ja suunnittelun tarkentuessa

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						suojelualueiden laajentumiselle voi löytyä luontevat rajaukset.
Yksityishenkilö 17	Koko Longinoja on suojeltava. Malmin lentokentän avoimelta alueelta tulee valita sopiva niitty- ja ketoalue, joka liitetään luonnonsuojeluohjelmaan. Kenttää ympäröivällä metsävyöhykkeellä kulkee ulkoilureitti, jota koillisen asukkaat ovat hyödyntäneet vuosikymmeniä. On syytä suojella koko metsä tai ulkoilureittiin liittyvä osa siitä.	Keskinen Helsinki/ pienvedet	37. Longinoja, Malmi		Suppea rajaus	Useilla alueilla Longinojan varrella (Savelanlaakso, Pukinmäenkiila, Longinojanpuisto) on parhaillaan käynnissä maankäytön yleispiirteinen suunnittelu. Yleispiirteisellä suunnittelulla tarkoitetaan yleiskaavaa tarkentavaa suunnittelua esim. kaavarunko-tasoista suunnittelua tai puistoalueiden yleissuunnittelua. Maankäytön tavoitteiden täsmentyessä ja suunnittelun tarkentuessa suojelualueiden laajentumiselle voi löytyä luontevat rajaukset. Malminkentän asemakaavoitusta ohjaa yleiskaava sekä kaavarunko. Malminkentän eteläosassa asemakaavoitus on jo pitkällä. Lainvoimaisissa sekä vireillä ja valmisteilla olevissa asemakaavoissa ei ole tunnistettu luonnonsuojelualueiksi perustettavia alueita.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						Malminkentän pohjoisen osan sekä Tattariharjun teollisuusalueen osalta suunnittelu tarkentuu tulevan asemakaavoituksen myötä, jossa huomioidaan alueen luontoarvot. Uusien suojelualueiden perustaminen arvioidaan osana koko maankäytön kehitystä.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Keinotekoinen ja epäonnistunut raja, joka jättää mm. valtaosan kohteen arvokkaimmista lehdosta sekä kallioselänteiden luonnontilaisimman osan (pohjoisosa) rajauksen ulkopuolelle. Syytä laajentaa olennaisesti pohjoiseen.	Keskinen Helsinki	38. Veräjämäki, Pirunkallio	x	Suppea raja	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Ehdotetulla laajennusalueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi alueen poikki kulkee voimalinja. Suojelualueen tarkka raja määritetään perustamisvaiheessa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Keskuspuistoryhmä	Liian suppea rajaus. Ohjelmakohteen ulkopuolella runsaasti erilaisia arvoja.	Keskuspuisto	46. Elonniityn metsä	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Suojelualueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Rajaus kovin suppea eli sisältää alle kolmanneksen arvokkaasta metsäkokonaisuudesta. Asiallisempi rajaus hahmottuu esimerkiksi arvokkaasta kääpäalueesta (Maunnunnevan eteläosan metsä, 22,5 ha), jota esitämme pohjaksi korjattavalle rajaukselle.	Keskuspuisto	46. Elonniityn metsä	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Suojelualueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.
Keskuspuistoryhmä	Jaettu keinotekoisesti kolmeen osaan. Liito-oravan ydinalueita on alueen ulkopuolella Rajametsäntien varrella.	Keskuspuisto	48. Metsälä	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Suojelualueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Turhaan jaettu kolmeksi erilliseksi osakohteeksi. Vähintään kaksi eteläisintä osaa tulisi yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi. Lisäksi on kaikki perusteet laajentaa suojeluesitystä lännessä viljelypalstan eteläpuolisilla arvometsillä.	Keskuspuisto	48. Metsälä	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Suojelualueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.
Keskuspuistoryhmä	Lääkärikadun pohjoisreunan lehto ja liito-oravametsä lisättävä alueeseen.	Keskuspuisto	50. Laakso	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Ehdotetulla laajennusalueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Kohteen rajausta on syytä laajentaa siten, että siihen sisällytetään ainakin Lääkärinkadun pohjoispuolinen korpinen lehtoalue, jossa on arvobiotooppien ohella liito-oravia, lahoppuita ja jalopuita.	Keskuspuisto	50. Laakso	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Ehdotetulla laajennusalueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Kaupunkiluontoliike ry	Munkkivuoren metsän suojelualueen laajennus itään päin	Läntinen Helsinki	51. Munkkivuori	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Suojelualueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Rajausta on syytä laajentaa kaakkoon noin neljä hehtaaria, jotta sen piiriin saadaan monipuolinen kalliomäki (METSÖ-arvot aikanaan todettu) ja sen kaakkoispuolinen lahoppuustoinen kangas- ja lehtometsien alue.	Läntinen Helsinki	51. Munkkivuori	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Suojelualueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.
Lauttasaari-Seura ry	Vaskiniemen suojelualueen rajaus riittävän kattavaksi, jotta rantalepikko sisältyy suojelualueeseen.	Läntinen Helsinki	56. Vaskiniemi		Suppea rajaus	Suojelualueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Rajaus jää etelässä ja lounaassa pahasti vajaaksi.	Östersundom	59. Puroniitty-Genaträsk	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovitettava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpääalueet, voidaan turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla. Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.
Helsingin luonnonsuoleluhdistus ry.	Esitämme koko metsäselänteen mukaan ottoa.	Östersundom	62. Salmenkallio	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovittava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpääalueet, voidaan turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.
Herttoniemi-seura ry	Alueita laajennettava siten, että Herttoniemen ohjelmakohteet ovat toisiinsa ja Hallainvuoren luonnonsuojelualueeseen yhteydessä säilyttäen vihersormet.	Keskinen Helsinki	68A. ja 68C. Länsi-Herttoniemi	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Esitämme ohjelmaan koko sähkölinjan pohjoispuolista metsäaluetta (noin 26 ha). Lisäksi kohteen nimeksi voisi muuttaa Siilitien metsä.	Keskinen Helsinki	68. Länsi-Herttoniemi	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Alueen nimi tarkentuu perustamisen valmistelun yhteydessä.
Keskuspuistoryhmä	Osa-alueet A ja C tulisi yhdistää ja laajentaa alue 35 ha:iin.	Keskuspuisto	70. Pohjois-Pasila	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Kohteet on rajattu maanomistuksen perusteella eri osa-alueisiin. Osa-alueet muodostavat yhdessä kohteen 70. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Rajattu turhaan kaksiosaiseksi sekä muutenkin liian suppeaksi	Keskuspuisto	70. Pohjois-Pasila	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Kohteet on rajattu maanomistuksen perusteella eri osa-alueisiin. Osa-alueet muodostavat yhdessä kohteen 70. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry	Ehdotus ohjelman täydentämisestä: Pajamäenoja lisätään ohjelmakohteeksi (täydentää kohdetta 71).	Läntinen Helsinki/ pienvedet	Mätäjoki (Pajamäenoja)	x	Suppea rajaus / pienvedet	Pienvesiin liittyvä lähtöaineisto on ollut puutteellista eikä Pajamäenojan sisällyttämistä ohjelmaan ole voitu tarkastella. Kun Mätäjoen valmistelu alkaa, tehdään luontoselvityksiä ja osallistamista myös Pajamäenojan osalta. Siinä vaiheessa voidaan tarkastella suojelun laajentamista Pajamäenojan alueelle.
Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry	Ehdotus ohjelman täydentämisestä: Konalanoja lisätään ohjelmakohteeksi (täydentää kohdetta 71)	Läntinen Helsinki/ pienvedet	Mätäjoki (Konalanoja)	x	Suppea rajaus / pienvedet	Pienvesiin liittyvä lähtöaineisto on ollut puutteellista eikä Konalanojan tilanteesta ole voitu keskustella ohjelmaa valmisteltaessa. Puron arvo taimenten parhaana lisääntymisalueena Mätäjoen yläjuoksulla on uusi tieto. Konalanojan sijainti on kaupunkisuunnittelun kannalta haasteellinen. Puron säilyttämisestä keskustellaan myöhemmän kaupunkisuunnittelun yhteydessä. Purolla tehdään myös tarvittavat luontoselvitykset.
Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry	Ehdotus ohjelman täydentämisestä: Hakuninmaanoja lisätään ohjelmakohteeksi (täydentää kohteita 45 ja 71)	Läntinen Helsinki/ pienvedet	Mätäjoki (Hakuninmaanoja)	x	Suppea rajaus / pienvedet	Pienvesiin liittyvä lähtöaineisto on ollut puutteellista eikä Hakuninmaanojan sisällyttämistä ohjelmaan ole voitu tarkastella ohjelmaa valmisteltaessa. Kun Mätäjoen valmistelu alkaa, tehdään luontoselvityksiä ja osallistamista myös Hakuninmaanojan osalta. Siinä vaiheessa voidaan tarkastella

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						suojelun laajentamista Hakuninmaanojan alueelle.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Lehtisaaren suojelun alueen rajausta tulisi laajentaa reippaasti ottamalla rajauksen sisään arvokas kasvillisuus- ja kasvistokohde ja liito-oravan ydinalueet kokonaisuudessaan sekä Helsingin arvometsät -esityksen kohde 143 (Lehtisaaren keskiosan metsä).	Läntinen Helsinki	81. Lehtisaari	x	Suppea rajaus	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Suojelun alueen tarkka rajaus määritetään perustamisvaiheessa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Puutteelliseksi arvioitujen luontotietojen takia kohde on esitetty pistemäisenä kohteena. Arviomme mukaan alueella on perusteita kaksiosaiseen suojelukohteeseen, joista laajempi kattaa saaren pohjois-koillisosan arvokkaan kasvillisuusalueen ja siihen liittyvät saaren keski- ja koillisosan	Saaret	82. Melkki		Pistemäinen kohde	Melkki kuuluu yleiskaavasta 2016 kumottuihin alueisiin ja sen maankäyttö on ratkaisematta. Kohde on esitetty pistemäisenä ja sen toteutus tarkentuu jatkosuunnittelussa.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
	metsät sekä suppeampi kaakkoisosan ranta-alueet.					
Herttoniemi-seura ry	Alueita on laajennettava siten, että ne ovat toisiinsa ja Hallainvuoren luonnonsuojelualueeseen yhteydessä säilyttäen vihersormet.	Keskinen Helsinki	83. Purolahden rantaniitty	x	Suppea rajaus	Puroniityn alue on siirretty edellisestä ohjelmasta sellaisenaan.
Herttoniemi-seura ry	Alueita laajennettava siten, että ne ovat toisiinsa ja Hallainvuoren luonnonsuojelualueeseen yhteydessä säilyttäen vihersormet.	Keskinen Helsinki	86. Mäyrämetsä	x	Suppea rajaus	Mäyrämetsän alue on siirretty edellisestä ohjelmasta sellaisenaan.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Esitys kattanee keskeisimmät vesi- ja rantaluontoarvot, mutta jättää käytännössä kaikki alueeseen liittyvät metsäluontoarvot huomiotta.	Santahamina	89. Santahaminan Suurlahden alue	x	Suppea rajaus	Kohde poistetaan ohjelmasta, koska suojelun toteuttaminen on on puolustusvoimien aktiivisen käytön vuoksi ohjelmakauden aikana mahdotonta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Esitetty rajaus on kokonaisluontoarvojen näkökulmasta täysin epäonnistunut ilman lähiympäristön	Santahamina	90. Likolampi	x	Suppea rajaus	Likolampi on siirretty edellisestä ohjelmasta sellaisenaan.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
	monimuotoisten metsien huomiointia					
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Töölönlahden suojelu ja tarkka rajaus tulisi ratkaista heti ohjelman alkuvaiheessa. Jos valtion omistamien maiden suojelu ei onnistu nopealla aikataululla, esitämme, että Töölönlahden suojelualue perustetaan ensin kaupungin omistaman vesialueen ja rannan osalta ja aluetta laajennetaan myöhemmin ohjelmakaudella koko Töölönlahden alueelle.	Keskusta	M12. Töölönlahti			Töölönlahden alue on erilaisten valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin merkittävien arvojen keskittymä. Alue poikkeaa muista nykyisistä luonnonsuojelualueista sekä valmisteilla olevan luonnonsuojelualueohjelman kohteista, sillä se sijaitsee aivan kaupungin kehittyvässä ydinkeskustassa, osana kantakaupungin rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue liittyy ehdotettuun Alvar Aallon maailmanperintöalueeseen, rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Vesialueen virkistyskäyttö on myös hyvin moninaista johtuen alueen ominaisuuksista ja sijainnista kaupunkirakenteessa. Töölönlahden monien arvojen säilyttäminen ja vaaliminen on kaupungille tärkeää, ja luontoarvojen suojelun tavat alueella ovat vielä ratkaisematta. Alue on myös mahdollista liittää

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						osaksi sitä rajausta, jolle Helsingin on tarkoitus hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Kallio-Seura ry	Koko Töölönlahti suojeltava säilyttäen virkistyskäyttömahdollisuudet.	Merialue	M12 Töölönlahti		Pistemäinen kohde	Töölönlahden alue on erilaisten valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin merkittävien arvojen keskittymä. Alue poikkeaa muista nykyisistä luonnonsuojelualueista sekä valmisteilla olevan luonnonsuojelualueohjelman kohteista, sillä se sijaitsee aivan kaupungin kehittyvässä ydinkeskustassa, osana kantakaupungin rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue liittyy ehdotettuun Alvar Aallon maailmanperintöalueeseen, rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Vesialueen virkistyskäyttö on myös hyvin moninaista johtuen alueen ominaisuuksista ja sijainnista kaupunkirakenteessa. Töölönlahden monien arvojen säilyttäminen ja vaaliminen on kaupungille tärkeää, ja luontoarvojen suojelun tavat alueella ovat vielä ratkaisematta. Alue on myös mahdollista liittää osaksi sitä rajausta, jolle Helsingin on tarkoitus hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Pro Vanhakaupunki-Gammelstaden ry	Vanhakaupunginlahden suojelurajauksen laajentaminen niin, että se kattaa koskialueen sekä Vantaanjoen Pikkukoskelle asti, perusteena merkittävä lajisto sekä alueiden kytkeytyneisyys ja yhtenäisyys	Läntinen Helsinki	Vanhakaupungin koski ja Vantaanjoki		Suppea rajaus	Vantaanjoki kuuluu Natura 2000 -verkostoon ja sen suojelutavoitteet toteutetaan vesilain ja ympäristönsuojelulain nojalla. Natura-alue turvaa alueen suojeluperusteena olevien lajien (vuollejokisimpukka ja saukko) säilymistä.
	PUUTTUVAT KOKONAAN:					
Kivikon metsän puolesta -verkosto	Kaikki Siilitien metsien arvokkaat kääpäalueet pitäisi ottaa mukaan ohjelmaan.	Itäinen Helsinki	Siilitien alue		Puuttuva	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Matokallio	Itäinen Helsinki	Matokallio	N-osa x, mutta luonto-arvot heikentyneet	Puuttuva	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleis- ja asemakaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Tuoreen inventointitiedon perusteella kallion pohjoispuolella ei enää ole kosteaa lehtoa eikä arvokasta lajiesiintymää (harajuuri); alueen metsikkö on

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						METSO II –luokkaa, jota Helsingissä on paljon.
Luontoliitto ry	Matokallio sopisi paremmin luonnonsuojelualueeksi kuin rakennettavaksi.	Itäinen Helsinki	Matokallio	N-osa x, mutta luonto-arvot heikentyneet	Puuttuva	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleis- ja asemakaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Tuoreen inventointitiedon perusteella kallion pohjoispuolella ei enää ole kosteaa lehtoa eikä arvokasta lajiesiintymää (harajuuri); alueen metsikkö on METSO II –luokkaa, jota Helsingissä on paljon.
Yksityishenkilö 9	Strömsinlahdenpuistosta Hallainvuorelle kulkevan viherlinjan varrella ei ole yhtään suojeltavaa kohdetta, vaikka lämpökarttatarkastelun mukaan sen varrella on useita arvokkaita kohteita. Erityisesti arvokkaan Matokallion puuttuminen suojeluohjelmasta on erittäin huono asia ja se tulisi ehdottomasti lisätä ohjelmaan.	Itäinen Helsinki	Matokallio	N-osa x, mutta luonto-arvot heikentyneet	Puuttuva	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleis- ja asemakaavan mukaista rakennettavaa aluetta.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Roihuvuori: Hiidenkirkunrinteen metsä	Itäinen Helsinki	Roihuvuori: Hiidenkirkunrinteen metsä		Puuttuva	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Vanttikallio	Itäinen Helsinki	Vanttikallio	S-osa x	Puuttuva	Korkeita luontoarvoja on vain suppealla alueella kohteen eteläosissa.
Luontoliitto ry	Alueelle on kaavoitettu tie ja mahdollisesti muuta rakentamista, mm. veneiden talvisäilytyspaikka arvokkaan vanhan metsän päälle. Kaikista rakentamissuunnitelmista tulee luopua ja laajentaa Uutelan alueen luonnonsuojelualueet kattamaan koko metsän.	Itäinen Helsinki	Skatanniementie, Uutela	x	Puuttuva	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Pro Uutela ry	Skatanniemen tievaraus tulee poistaa asemakaavasta ja liittää alue luonnonsuojeluohjelmaan. Kaava on vuodelta 2005 ja luonnonsuojelun kannalta vanhentunut. Tien rakentaminen mahdollistaisi vanhan metsän kaatamisen. Luontoarvoja tielinjauksen kohdalta ei ole kartoitettu, joten ei ole tiedossa, mitä luontoarvoja tie vaarantaa.	Itäinen Helsinki	Uutela	x	Puuttuva	Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Pro Uutela ry	Nuottasaari tulisi perustaa luonnonsuojelualueeksi ja purkaa nykyinen asemakaava. Nuottasaari on poikkeuksellisen luonnonkaunis ja sillä on useita luontoarvoja. Toteutuessaan nykyinen asemakaava vaarantaisi luonto- ja ympäristöarvot. Mikäli virkistysalueen kehittäminen koetaan tarpeelliseksi, lähellä on kaupungin omistama Villa Notsund, jonka voi osoittaa yleishyödylliseen virkistyskäyttöön.	Itäinen Helsinki	Uutela		Puuttuva	Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Yksityishenkilö 9	Kohde puuttuu ohjelmasta.	Itäinen Helsinki	Korkeakallion-puisto		Puuttuva	Alueella ei ole luontoarvojen tihentymiä.
Herttoniemi-seura ry	Luonnonsuojelualueen laajentaminen lepakoiden ja -alueen turvaamiseksi Mäenlaskijapuiston reunoille ja Kivikkopuistoon saakka.	Keskinen Helsinki	Fastholma	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on asemakaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 12	Fastholman luonnonsuojelualueen laajentaminen Suksipuiston/Mäenlaskijanjaukon luonnonvaraisille alueille, suopohjaisille kosteikoille ja metsäisille sekapuustoisille kalliorinteille.	Keskinen Helsinki	Fastholma	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman lähtökohtana on ollut yhdenmukaisuus kaupunginvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa. Alueella on asemakaavan mukaista rakennettavaa aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Kaupunkiluontoliike ry	Kumpulan vaahterametsä	Keskinen Helsinki	Kumpulan vaahterametsä		Puuttuva	Alueelta ei ole todettu luontoarvojen tihentymiä. Alue on lähes kokonaan yleiskaavassa ja tekeillä olevassa asemakaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Kaupunkiluontoliike ry	Kumpulan "keskuspuiisto"	Keskinen Helsinki	Kumpulan "keskuspuiisto"		Puuttuva	Alueelta ei ole todettu luontoarvojen tihentymiä. Alueella on osin yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Kumpulanlaakson lehdot sekä Kumpulanrinteen eteläosa	Keskinen Helsinki	Kumpulanlaakson lehdot sekä Kumpulanrinteen eteläosa		Puuttuva	Alueelta ei ole todettu luontoarvojen tihentymiä. Alueella on yleiskaavassa ja asemakaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Kumpulan siirtolapuutarhan itä-, kaakkois- ja eteläreunan metsät	Keskinen Helsinki	Kumpulan siirtolapuutarhan itä-, kaakkois- ja eteläreunan metsät		Puuttuva	Alueelta ei ole todettu luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Kaupunkiluontoliike ry	Kymintien metsä	Keskinen Helsinki	Kymintien metsä		Puuttuva	Alueelta ei ole todettu luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Annalan puiston metsät ja niityt	Keskinen Helsinki	Annalan puiston metsät ja niityt	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta se on pääasiassa kartanopuistoa, jonka arvot pystytään turvaamaan hoitosuunnitelmilla ilman luonnonsuojelualueen perustamista.
Kaupunkiluontoliike ry	Louhenpuisto Käpylässä	Keskinen Helsinki	Louhenpuisto Käpylässä		Puuttuva	Alue on kokonaan yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Kaupunkiluontoliike ry	Malmin lentokentän niittyalueet	Keskinen Helsinki	Malmin lentokentän niittyalueet		Puuttuva	Alue on kokonaan yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Tattarisuon länsireunan metsät	Keskinen Helsinki	Tattarisuon länsireunan metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta se on pääosin yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Tattariharjuntien eteläpuolinen metsä (Sepänmäen etelämetsä)	Keskinen Helsinki	Tattariharjuntien eteläpuolinen metsä (Sepänmäen etelämetsä)	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta se on pääosin yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Pihlajamäen pohjoispuolen metsät	Keskinen Helsinki	Pihlajamäen pohjoispuolen metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta se on pääosin yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Pihjajiston länsi- ja pohjoispuoliset metsät	Keskinen Helsinki	Pihjajiston länsi- ja pohjoispuoliset metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta se on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Koskelan vedenpuhdistamon länsipuolinen kallioalue sekä sen reunalehdot (kohteesta saatu Helsyn 2022 tekemään esitykseen nähden uutta luontotietoa vuoden 2023 kääpäselvityksissä)	Keskinen Helsinki	Koskelan vedenpuhdistamon länsipuolinen kallioalue sekä sen reunalehdot	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta se on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Lystikukkula-Siliuksenmäki	Keskinen Helsinki	Lystikukkula-Siliuksenmäki	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Arvojen säilyminen on lähtökohtaisesti turvattu alueella olevien muinaismuistojen sekä asemakaavamerkintöjen vuoksi. Alueen läpi kulkee yleiskaavan raideliikennemerkinä, jonka toteuttamistapa on ratkaisematta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Yksityishenkilö 12	Luontoarvoiltaan huomattavan rikkaiksi ja monimuotoisiksi kuuluvien vanhojen kallioisten metsäalueiden puuttuminen. Liito-oravan ydinaluetta ja linnoituslaitteissa talvehtinut lepakkoyhdyskunta.	Keskinen Helsinki	Lystikukkula	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Arvojen säilyminen on lähtökohtaisesti turvattu alueella olevien muinaismuistojen sekä asemakaavamerkintöjen vuoksi. Alueen läpi kulkee yleiskaavan raideliikennemerkinä, jonka toteuttamistapa on ratkaisematta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Yksityishenkilö 12	Luontoarvoiltaan huomattavan rikkaiksi ja monimuotoisiksi kuuluvien vanhojen kallioisten metsäalueiden puuttuminen.	Keskinen Helsinki	Siliuksenmäki	x	Puuttuva	Alue on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Keskuspuistoryhmä	Puuttuva kohde	Keskinen Helsinki	"Vantaanjoki ja siihen liittyvät metsäalueet"	Osin x	Puuttuva	Vantaanjoen rantametsissä on luontoarvojen tihentymiä, mutta osalla kohteista on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita. Itse Vantaanjoen uoma kuuluu Natura 2000 -verkostoon ja sen suojelutavoitteet toteutetaan vesilain ja ympäristönsuojelulain nojalla. Natura-alue turvaa alueen suojeluperusteena olevien lajien (vuollejokisimpukka ja saukko) säilymisen.
Herttoniemi-seura ry	Toivomus yhtenäisen luonnonsuojelualueen muodostamisesta Herttoniemen metsäselänneestä turvaamaan Viikki-Kivikko -vihersormen toimivuus.	Keskinen Helsinki	Viikki-Kivikko	x	Puuttuva	Korkeita luontoarvoja on paikoin myös rajauksen eteläpuolella, mutta siellä on yleiskaavassa ja asemakaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 12	Ekologista poikittaisyyttä Roihuvuoren ja Viikki-Kivikon vihersormen metsäverkoston välillä pystyttäisiin kehittämään ottamalla Suksipuisto/Mäenlaskijanpuisto mukaan ohjelmaan. Asukkaiden teettämän ja kaupungin teettämien lepakkoselvityksien perusteella alue todettiin tärkeäksi lepakoiden saalistus- ja elinympäristöksi. Katso kommentoijan liittäämä liite.	Keskinen Helsinki	Suksipuisto/Mäenlaskijanpuisto	Osin x	Puuttuva	Korkeita luontoarvoja on paikoin ehdotetulla alueella, mutta siellä on yleiskaavassa ja asemakaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta. Lisäksi ohjelman valmistelussa on pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Keskuspuistoryhmä	Pirkkolanmetsän etelä- ja länsiosassa on merkittäviä luontoarvoja, erityisesti arvokkaita kangas-, kallio- ja lehtometsiä sekä kolme pientä korpikuviota. Alueen virkistyskäyttö ei uhkaa luontoarvoja, koska se ohjautuu jo nykyisin ulkoilureiteille. Vaarallisten puiden kaataminen ja muut reittien kunnossapitotoimet voidaan mahdollistaa luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksissä.	Keskuspuisto	Pirkkolanmetsä (erityisesti S- ja W-osat)	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Keskuspuistoryhmä	Ruskeasuon ja Hakamäentien välissä sijaitsevalla metsäalueella on lämpökartan ja Zonation-analyysin mukaan merkittäviä luontoarvoja: monipuolisia vanhapuustoisia kangas- ja kalliometsiä sekä korpipainanteita ja lehtokuvioita. Kohteella on myös yksi iso liito-oravan ydinalue ja osa Keskuspuiston eteläosan tärkeästä lintualueesta.	Keskuspuisto	Ruskeasuo	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Haltialanmetsän ls-alueen pohjoispuoliset metsät (kohteesta saatu Helsy-esitykseen nähden uutta luontotietoa vuoden 2023 kääpäselvityksissä)	Keskuspuisto	Haltialanmetsän ls-alueen pohjoispuoliset metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin Seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry	Lisäalueita esitetään Haltialan metsän pohjoispuolelle (MAALI-rajaus)	Keskuspuisto	Haltialanmetsän ls-alueen pohjoispuoliset metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Tinasepäntien pohjoispuolinen metsä (Metsälän lehto)	Keskinen Helsinki	Tinasepäntien pohjoispuolinen metsä (Metsälän lehto)	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvoja, mutta se on yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta ja alueen maankäyttö tarkentuu myöhemmin.

Lähettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Kaupunkiluontoliike ry	Haaganpuro valuma-alueineen	Keskuspuisto/ pienvedet	Haaganpuro		Puuttuva/ pienvedet	Tiedot pienvesistä ovat puutteelliset, joten koko Haaganpuroa sivu-uomineen ei ole voitu ottaa tarkasteluun ohjelmaa tehdessä. Kun suojelualueen valmistelu alkaa, tehdään luontokartoituksia sekä Haaganpuron pääuomassa että sivu-uomissa. Siinä yhteydessä voidaan ottaa tarkasteluun suojelun laajentaminen. Haaganpuron eteläisimmät osat ovat rakennettua aluetta. Siellä on mahdollista toteuttaa luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä rakennetussa ympäristössä muilla tavoin kuin lakisääteisen suojelun kautta.
Keskuspuistoryhmä	Haaganpuron suojelu on liian suppeaa, ja se tulee laajentaa kattamaan koko Keskuspuiston alue sekä puro mereen saakka.	Keskuspuisto/ pienvedet	Haaganpuro		Puuttuva/ pienvedet	Tiedot pienvesistä ovat puutteelliset, joten koko Haaganpuroa sivu-uomineen ei ole voitu ottaa tarkasteluun ohjelmaa tehdessä. Kun suojelualueen valmistelu alkaa, tehdään luontokartoituksia sekä Haaganpuron pääuomassa että sivu-uomissa. Siinä yhteydessä voidaan ottaa tarkasteluun suojelun laajentaminen. Haaganpuron eteläisimmät osat ovat rakennettua aluetta. Siellä on mahdollista toteuttaa luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä rakennetussa

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						ympäristössä muilla tavoin kuin lakisääteisen suojelun kautta.
Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry	Ehdotus ohjelman täydentämisestä: Kivihaanpuro lisätään ohjelmakohteeksi (täydentää kohteita 48 ja 69).	Keskus-puisto/ pienvedet	Haaganpuro (Kivihaanpuro)		Puuttuva/ pienvedet	Pienvesiin liittyvä lähtöaineisto on ollut puutteellista. Kivihaanpuro ei sisälly karttapalvelun aineistoihin eikä sen sisällyttämistä ohjelmaan ole voitu tarkastella. Kun Haaganpuron valmistelu alkaa, tehdään luontoselvityksiä ja osallistamista myös Kivihaanpuron osalta. Siinä vaiheessa voidaan tarkastella suojelun laajentamista Kivihaanpuron alueelle. Vesilain 11 §:n mukaan luonnontilaisten enintään 10 ha suuruisen lähteiden luonnontilan vaarantaminen on kielletty, mikä on otettava jo nyt huomioon Ilmalan lähteen osalta.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Kaupunkiluontoliike ry	Keskuspuiston kohteiden laajentaminen kattamaan välialueet	Keskuspuisto	Keskuspuisto	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Kaupunkiluontoliike ry	Stansvikinkallio ja siihen rajoittuva vanha mäntymetsä	Laajasalo	Stansvikinkallio ja siihen rajoittuva vanha mäntymetsä	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Alueen maankäyttö ratkaistaan vireillä olevassa asemakaavan uudelleenarvioinnissa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Tahvonlahden ympäristön metsät	Laajasalo	Tahvonlahden ympäristön metsät	x	Puuttuva	Alueen läntisen osan maankäyttö ratkaistaan vireillä olevassa asemakaavan uudelleen arvioinnissa.
Luontoliitto ry	Kaikesta rakentamisesta metsän päälle tulee luopua. Myös puistosuunnitelma tulee arvioida uudestaan. Lehtoon tulevasta parkkipaikasta tulee luopua, kevyen liikenteen väylän toteutuksen tarpeellisuus uudelleenarvioitava. Puistosuunnitelmaa varten on kaadettava mahdollisimman vähän puita. Ehdotamme Stansvikin aluetta kokonaisuutena luonnonsuojelualueeksi.	Laajasalo	Stansvik, Laajasalo	x	Puuttuva	Alueen läntisen osan maankäyttö ratkaistaan vireillä olevassa asemakaavan uudelleenarvioinnissa. Stansvikin kartanon puistosuunnitelmassa lehtoon osoitettua pysäköintipaikkaa ei ole tämänhetkisen näkemyksen mukaan tarkoitus edistää. Puistosuunnitelma on laaditu niin, että puiden kaatotarve on vähäinen. Puistoalueen luonnonsuojelun säilyttäminen ei edellytä luonnonsuojelun alueen perustamista.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpökartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Kruunuvuorenlammen suojelualueen ympäristön metsä	Laajasalo	Kruunuvuorenlammen suojelualueen ympäristön metsä	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Ohjelman valmistelussa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että viheralueisiin sisältyy myös monipuolisia virkistystoimintoja mahdollistavia rauhoittamattomia alueita.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Stansvikin lehto- ja kaivosalueen suojelualueen laajennukset	Laajasalo	Stansvikin lehto- ja kaivosalueen suojelualueen laajennukset	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Alue on pääasiassa yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Lauttasaari-Seura	Nackapuisto pitää sisällyttää ohjelmaan.	Lauttasaari	Nackapuisto	x	Puuttuva	Kohde on lähes kokonaan yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Yksityishenkilö 14	Nackapuisto pitää sisällyttää ohjelmaan	Lauttasaari	Nackapuisto	x	Puuttuva	Kohde on lähes kokonaan yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Asunto Oy Laukkaranta	Pohjois-Lauttasaaren viheralueet, kuten rannat ja metsät tulee säilyttää lajiston (linnut, lepakot) ja luonnon monimuotoisuuden sekä merellisyyden, luonnonläheisyyden ja virkistyskäytön turvaamiseksi.	Lauttasaari	Lauttasaaren pohjoisosat	x	Puuttuva	Lauttasaaren pohjoisranta ja Kotkavuori ovat kokonaan yleiskaavassa rakennettaviksi osoitettuja alueita. Myllykalliolla ei ole kaavoituksellisia suojelun esteitä, mutta kohteella ei ole luontoarvojen tihentymää. Lauttasaaren pohjoisosan merialueen osalta Seurasaarenselkä on tärkeä kalojen poikastuotantoalue. Erityisesti Lauttasaaren osalta Katajaharjunniemen länsi- ja itäpuoli ovat erinomaisia hauen lisääntymisalueita ja sen suhteen merkittäviä. Nykyisen luonnonsuojelualueohjelman

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						merialueet ovat kuitenkin valikoituneet PEMMA-alueiden pohjalta ja Lauttasaaren pohjoisosa ei lukeudu niihin.
Lauttasaari-Seura	Myllykallio pitää sisällyttää ohjelmaan.	Lauttasaari	Myllykallio		Puuttuva	Kohteella ei ole luontoarvojen tihentymää.
Lauttasaari-Seura	Kotkavuori pitää sisällyttää ohjelmaan.	Lauttasaari	Kotkavuori		Puuttuva	Kotkavuori on kokonaan yleiskaavassa rakennettavaksi osoitettua aluetta.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Särkiniemi-Veijarivuorenniemen ranta-alueet sekä Hevosenkälahden länsirannan laaja rantaniitty, joka yhtyisi luontevasti M-alueeseen.	Lauttasaari	Särkiniemi-Veijarivuorenniemen ranta-alueet sekä Hevosenkälahden länsirannan laaja rantaniitty	Osin x	Puuttuva	Rantaniityt ovat ainakin osin mukana merialueen M3 rajauksessa. Luonnonsuojelualueen tarkemmat rajaukset vahvistetaan luonnonsuojelualueen perustamisvaiheessa, jolloin voidaan arvioida arvokkaiden rantaniittyjen tai luonnonrantojen liittäminen mukaan rajaukseen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 7	Lauttasaaren kaikki rannat tulisi sisällyttää LSAO:aan.	Lauttasaari	Lauttasaari	Osin x	Puuttuva	Arvokkaimpia rantaluontotyyppejä on sisällytetty mukaan uuteen luonnonsuojelualueohjelmaan. Luonnonsuojelualueen tarkemmat rajaukset vahvistetaan luonnonsuojelualueen perustamisvaiheessa, jolloin voidaan arvioida arvokkaiden rantaniittyjen tai luonnonrantojen liittäminen mukaan rajaukseen. Kaikilla Lauttasaaren rannoilla ei ole luontoarvoja suojeltavaksi.
Kaupunkiluontoliike ry	Riistavuori	Läntinen Helsinki	Riistavuori		Puuttuva	Alueen maankäyttö ratkaistaan vireillä olevassa asemakaavan muutoksessa.
Kaupunkiluontoliike ry	Malminkartanon Kartanonmetsä	Läntinen Helsinki	Malminkartanon Kartanonmetsä		Puuttuva	Alueen maankäyttö ratkaistaan vireillä olevassa asemakaavan muutoksessa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Malminkartanon aseman päällysmetsä	Läntinen Helsinki	Malminkartano, Kartanometsä		Puuttuva	Alueen maankäyttö ratkaistaan vireillä olevassa asemakaavan muutoksessa.
Luontoliitto ry	Rakentamissuunnitelmista pitäisi luopua ja kartanometsä sen sijaan suojella.	Läntinen Helsinki	Malminkartano, Kartanometsä		Puuttuva	Alueen maankäyttö ratkaistaan vireillä olevassa asemakaavan muutoksessa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Pajamäen lounais- ja länsipuoliset metsät (kohteesta saatu Helsyn 2022 tekemään esitykseen nähden uutta luontotietoa vuoden 2023 kääpäselvityksissä)	Läntinen Helsinki	Pajamäen lounais- ja länsipuoliset metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä, mutta maankäytön suunnittelu ei alueella ole valmis ja alue on osittain yleiskaavassa osoitettu rakentamiseen. Maankäytön kehitystarpeita on erityisesti pohjoispuolella ja Espoon puolella.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Marttilan metsä	Läntinen Helsinki	Marttilan metsä	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Alueesta osa on osoitettu rakennettavaksi yleiskaavassa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Ison Huopalahden lähiluhdat ja -lehdot	Läntinen Helsinki	Ison Huopalahden lähiluhdat ja -lehdot		Puuttuva	Suurin osa alueesta on osoitettu rakennettavaksi yleiskaavassa.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Tammakari	Saaret	Tammakari	x	Puuttuva	Kohteella on linnusto- ja kasvillisuusarvoja. Valmistelussa on pidetty kuitenkin tärkeänä, että saaristoon jää saaria vapaaseen virkistyskäyttöön.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Mäntykari	Saaret	Mäntykari	x	Puuttuva	Kohteella on linnusto- ja kasvillisuusarvoja. Valmistelussa on pidetty kuitenkin tärkeänä, että saaristoon jää saaria vapaaseen virkistyskäyttöön.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	M-alueet sisältävät yleensä pienempiä tai hieman isompia saaria, joista osa on suojeltuja. Joukossa on muutama keskellä merensuojelualueita sijaitseva saari, joita ei ole ennestään suojeltu tai nytkään esitetty suojeltavaksi, vaikka kyseessä on I ja II arvoluokan kohteita kasvillisuuden kannalta, lähinnä Koirasaari (I), Länsitoukki (I) ja Sipulipaasi (II). Nämäkin saaret olisi syytä suojella.	Saaret	Koirasaari	x	Puuttuva	Kannanotossa mainittujen näkökohtien mukaisesti ehdotetaan lisättäväksi ohjelmaan.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	M-alueet sisältävät yleensä pienempiä tai hieman isompia saaria, joista osa on suojeltuja. Joukossa on muutama keskellä merensuojelualuetta sijaitseva saari, joita ei ole ennestään suojeltu tai nytkään esitetty suojeltavaksi, vaikka kyseessä on I ja II arvoluokan kohteita kasvillisuuden kannalta, lähinnä Koirasaari (I), Länsitoukki (I) ja Sipulipaasi (II). Nämäkin saaret olisi syytä suojella.	Saaret	Länsitoukki	x	Puuttuva	Kannanotossa mainittujen näkökohtien mukaisesti ehdotetaan lisättäväksi ohjelmaan.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	M-alueet sisältävät yleensä pienempiä tai hieman isompia saaria, joista osa on suojeltuja. Joukossa on muutama keskellä merensuojelualuetta sijaitseva saari, joita ei ole ennestään suojeltu tai nytkään esitetty suojeltavaksi, vaikka kyseessä on I ja II arvoluokan kohteita kasvillisuuden kannalta, lähinnä Koirasaari (I), Länsitoukki (I) ja Sipulipaasi (II). Nämäkin saaret olisi syytä suojella.	Saaret	Sipulipaasi	x	Puuttuva	Kannanotossa mainittujen näkökohtien mukaisesti ehdotetaan lisättäväksi ohjelmaan.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Santahaminan etelä- ja keskiosan metsät	Santahamina	Santahaminan etelä- ja keskiosan metsät	x	Puuttuva	Ohjelmaan ei oteta Puolustusvoimien aktiivisesti käyttämiä alueita, koska suojelun

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						mahdollisuuksia ei ole ohjelmakaudella näköpiirissä.
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Östersundom: Gumbölen metsät (alueesta saatu Helsyn 2022 esityksen jälkeen uutta merkittävää luontotietoa syksyn 2023 kääpäselvityksissä)	Öster-sundom	Gumbölen metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovitettava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpäalueet, voidaan pääsääntöisesti turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla. Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Östersundom: Rödjan-Konungskärr (alueesta saatu Helsyn 2022 esityksen jälkeen uutta merkittävää luontotietoa syksyn 2023 kääpäselvityksissä)	Östersundom	Rödjan-Konungskärr	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovitettava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpäalueet, voidaan pääsääntöisesti turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla. Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Östersundom: Skinnarskogin metsät (alueesta saatu Helsyn 2022 esityksen jälkeen uutta merkittävää luontotietoa syksyn 2023 kääpäselvityksissä)	Öster-sundom	Skinnarskogin metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovitettava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpäalueet, voidaan pääsääntöisesti turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla. Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.	Östersundom: Karhusaaren keskiosan metsät (alueesta saatu Helsyn 2022 esityksen jälkeen uutta merkittävää luontotietoa syksyn 2023 kääpäselvityksissä)	Öster-sundom	Karhusaaren keskiosan metsät	x	Puuttuva	Alueella on luontoarvojen tihentymiä. Östersundomiin laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Osayleiskaavassa on sovitettava yhteen luonnonsuojelun, virkistyksen ja muun maankäytön tarpeet ja varauduttava tulevaisuuden virkistyskäyttötarpeisiin. Suojelualueohjelman ja osayleiskaavan valmistelussa on pystytty tunnistamaan alueelta ensisijaiset, laajat suojeltavat kokonaisuudet. Alueiden luontoarvot, esimerkiksi kannanotossa esiin tuodut kääpäalueet, voidaan pääsääntöisesti turvata myös pääkäyttötarkoitukseltaan virkistykseen osoitetuilla alueilla. Östersundomin luonnonsuojelualueiden rajaukset on osoitettu tarkastelualueina, jotka tarkentuvat maankäytön suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa suojelualueverkostoa on mahdollista täydentää edelleen.

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
Yksityishenkilö 15	Mielipiteen antaja esittää, että kannanoton kartalla osoitettu alue tulee suojella Östersundominpuron (60) lähellä. Alueella kulkee kaksi puroa, joista vain toista on tarkasteltu suojelualueohjelmassa. Toinen, joka kulkee osan matkaa syvässä kurumaisessa uomassa, on jätetty huomioimatta. Lisäksi alueella on suolampi ja noro. Alueella on yleiskaavan viherkäytävä, jota tulisi laajentaa suojelualueeksi, jotta käytävällä olisi todellista myönteistä merkitystä.	Öster-sundom/pienvedet	Östersundominpuro II		Puuttuva/pienvedet	Pienvesiin liittyvä tieto on puutteellista eikä Östersundominpuroa ole kokonaisuutena pystytty tarkastelemaan ohjelmaa laadittaessa. Kun Östersundominpuron suojelun valmistelu alkaa, tehdään luontoselvityksiä ja osallistamista myös varsinaisen ohjelmakohteen ympäristössä. Siinä vaiheessa voidaan tarkastella laajennusalueiden liittämistä mukaan suojeluun.
Helsingin Seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry	Lisäalueita esitetään Pitkäourin ympäristöön (MAALI-rajaus)	Merialue	Pitkäouri		Puuttuva	Lokkiluodon meriläjäytysalueen läheisyys estää Pitkäourin luona suojelun ulottamisen MAALI-rajaukselle.
Helsingin Seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry	Tulisi selvittää mahdollisuutta liittää Viikissä ja Niskalassa osia arvokkaista pelloista luonnonsuojelulain 43 §:n kriteereillä "muulla tavalla arvokkaana" luonnonsuojelun alueisiin.	Läntinen Helsinki	Viikki, Niskala		Puuttuva	Peltoalueiden tuleva käyttö viljelyssä ja niittyverkoston täydentäjänä on suunniteltava omana kokonaisuutena. Ei muutoksia ohjelmaan.
Herttoniemi-seura ry	Toivotaan Portimopolun pähkinäpensaikon suojelemista.	Keskinen Helsinki	Länsi-Herttoniemi, Portimopolun viereinen rinne		Puuttuva	Kohde sijoittuu yleiskaavassa rakennettavaksi osoitetulle alueelle. ELY-keskuksen vuonna 2024 tekemän kartoituksen perusteella kohde ei ole

Lähtettäjä	Kommentti	Osa-alue	Kohde	Tumma lämpö-kartassa	Teema	Vastine saatuihin kommentteihin
						luonnonsuojelulain 64 §:n nojalla suojeltava pähkinäpensaikko.
Viikinrannan kaupunginosayhdistys ry	Ehdotetaan Viikinkalliolla sijaitsevan luonnontilaisen, metsäisen suoalueen ja siitä laskevan noron sisällyttämistä ohjelmaan.	Itäinen Helsinki, Pienvedet	Viikinkallion suo		Puuttuva	Alueella sijaitsevaa kalliosuota ei ole sisällytetty luonnonsuojelualueohjelmaan, sillä siltä ei ole tunnistettu muita suojeluarvoja kuin 3. arvoluokan kasvikohte. Suon kasvistossa ei ole todettu suojeltavia tai harvinaisia lajeja, eikä se edusta uhanalaista luontotyyppiä. Alueella on vireillä osayleiskaava, jossa suo on huomioitu. Kaavaratkaisu mahdollistaa suon säilymisen ja kaavan määräykset ohjaavat jatkosuunnittelua tämän mukaiseen ratkaisuun.